

Tečaj XIX.

Listopad 1895.

Broj 10

Šumarski list.

Organ

hrv. slav. šumarskoga družtva

Izdaje

Upravlji, odbor hrv.-slav.
šumarskoga družtva.

Izlazi svaki mjesec.

ZAGREB 1895.

Naklada hrv.-slav. šumarskoga družtva.

Šumarski list.

Br. 10. U ZAGREBU, 1. listopada 1895. God. XIX.

Uvrstbina oglasa: za 1 stranicu 8 for.; za $\frac{1}{2}$ stranice 4 for.; za $\frac{1}{3}$ stranice 2 for.
70 novč.; za $\frac{1}{4}$ stranice 2 for. — Za višekratno uvrštenje primjerena popustbina.

Provđbena naredba

bana kraljevinah Hrvatske, Slavonije i Dalmacije od 15. srpnja
1895. broj 35.633.

k zakonu od 22. siječnja 1894., kojim se uređuje šumarsko-tehnička slinžba
kod političke uprave u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji.

I. Obćenite ustanove.

§. 1.

Šumarsko-tehničko osoblje političke uprave podčinjeno je neposredno u upravnom i karnostnom pogledu predstojniku dotične političke oblasti, a u šumarsko-stručnom pogledu ima svoje predloge zasjecajuće u šumarsku struku stavljati po načelih šumarske znanosti i po svojem najboljem strukovnom uvjerenju.

Šumarsko-tehničkom osoblju političkih oblasti imadu se povjeriti samo takovi poslovi, koji su napose označeni u §. 9. gore navedenoga zakona od 22. siječnja 1894.

Naročito se nesmije rečeno osoblje upotrebiti za poslove i razprave, koje nezasiecaju u šumarstvo i lovstvo, kao niti za vodjenje razpravah i izricanje presudah u šumsko-redarstvenih, lovno-redarstvenih te šumsko-kaznenih poslovih.

Kod razpravah glede šumskih i lovskih prekršajah ima ovo osoblje samo u toliko sudjelovati, da daje u pojedinih slučajevih u predmetu razprave svoje stručno mnjenje, da izpita i obredjuje proračunane odštetne iznose, i da preduzimlje možda potrebne stručne izvide.

§. 2.

Županijske i kotarske oblasti valja da prije, nego li što će izdati odredbe u šumskih i lovskih predmetih, saslušaju mnjenje svojih šumarskih tehničara.

§. 3.

Ako kod šumsko-kaznenih razpravah nastane potreba, da se počinjena šteta na licu mesta ureda radi proceni ili obavljena procjena preizpita (§§. 73.

i 74. š. z.) imaju političke oblasti u buduće zato upotrebljivati šumarsko-tehničko osoblje političke uprave, u slučajevih pako, gdje je pogibelj u odvlaci i gdje šumarsko-tehničkog osoblja političke uprave neima i ine osposobljene procjenitelje.

Privatne stručnjake dozvoljeno je k stručnim izvidom pozivati uz kr. šumarske tehničare samo na zahtjev i trošak stranke.

§. 4.

Za putovanja, koja poduzimaju šumarski tehničari unutar svog službenog područja vršeći službu svoju, podmiriti će se putni potrebni troškovi iz zemaljskih sredstvah načinom, koji će kr. zemalj. vlada posebnom naredbom ustanoviti.

Putni dnevničari za putovanja izvan službenog područja imaju se od slučaja do slučaja predlagati propisanim putem kr. zemaljskoj vladu na obredjenje, u koliko ovo nespada na djelokrug druge koje oblasti. Izkaz o obavljenih putovanjih šum. tehničarah kr. županijskih i kotarskih oblastih kao i naznaku zaračunanih i izplaćenih troškovah valja sastaviti i svake četvrt godine predložiti kr. zemaljskoj vladu na uvid.

Osobita povjerenstvena putovanja u interesu ili na zahtjev stranaka obavljaju se i na trošak stranke, ali samo na temelju pismenoga naloga predpostavljene oblasti.

Za takova putovanja, koja se po mogućnosti spojiti imadu sa redovitim službenim putovanjem iz obzira na potrebitu štednju vremena i troška za stranke, pripadaju šumarskim tehničarom putni troškovi i dnevnice prema propisom postojećim za ostale zemaljske činovnike. Lugarom pripada za takove službene prohode putna odšteta po propisih valjanih za zemaljske službenike, a dopituju ih na temelju obredjenih putnih dnevnikah nadležne oblasti.

§. 5.

Šumarskim tehničarom nije u pravilu dozvoljeno obavljati privatne poslove (uprava privatnih ili inih šumah i rukovodjenje šumsko-industrialnih poduzeća, izradba obsežnih elaboratah i t. d.) Iznimno može rečeno osoblje obavljati takove poslove samo u toliko, u koliko to u obče vlastite službene dužnosti dopuštale budu i ako to na predlog upravnog odbora dozvoli kr. zemaljska vlada. Takova dozvola ima se u svakom slučaju, te i onda izhoditi, ako šumarski tehničari možebiti već od prije takove poslove obavljaju

§. 6.

Šumarski tehničari političke uprave dužni su, da svoju pozornost trajno svraćaju na sve šume s ovoga područja, imenito imadu unapredjivati šumske prilike te promicati sve grane šumskog gospodarstva u obče, a na pose pomagati političkim oblastim, da se uspješno rješavaju pojedini zadaci političke uprave na polju šumarstva i uspješno provadjavaju ustanove šumskoga zakona i drugih u krieposti stojeci zakonah i propisah zasjecajućih u šumarstvo i lovstvo.

Osobitom nadzoru pak o imadu se podvrći šume nalazeće se u vrelovju vodovodah, ljekovitim vodah, riekah i potokah, šume bujičnog područja i one na Krasu ležeće kao i sve zaštitne šume (§. §. 6 i 7 š. z.), te one koje su posebnom odlukom političke oblasti stavljenе pod zabranu (§. 19. š. z.) t. j. takove, u kojih valja gospodariti po izvjestnom ili osobitom načinu.

§. 7.

Šumarskom tehničaru kr. županijske oblasti i kot. oblasti, zatim kr. nadlugaru opredieliti će se njegovo službeno područje.

Uredovanje šumarskog tehničara ili nadlugara izvan njegovog službenog kotara u obsegu kr. županijske oblasti dozvoljuje žup. oblast, a inače kr. zem. vlada.

§. 8.

Natječaj za popunjene mjestah šumarskih tehničarah kod šumarskog odjeka kr. zem. vlade razpisuje kr. zem. vlada, a za popunjene mesta šumarskih tehničarah kod kr. županijskih i kr. kotarskih oblastih, kao i mesta kr. nadlugarah dotični kr. veliki župan.

Predlog glede imenovanja šumarskih tehničarah kod kr. županijskih oblastih i kotarskih oblastih stavlja kr. veliki župan. Kr. nadlugare imenuje kr. veliki župan na predlog kr. kot. predstojnika saslušav o tom predlog i podžupana

§. 9.

Zakleto šumarsko-tehničko osoblje političke uprave kao i po propisih §. 52. š. z. zakleti kr. nadlugari imadu nositi u službi odijelo i oružje, koje će se posebnom naredbom kr. zem. vlade propisati.

Za službenu porabu toga osoblja opredieljeno oružje je u smislu §. 5. slova f. i g. zak. član. XXIII. 1883. prosto od poreza na puške.

To osoblje izuzeto jest i izpod plaćanja poreza na lov pod uvjeti ustavovljenimi u §. 6. istoga zak. članka.

§. 10.

Za vršenje službe, koja će se izručiti šumarsko-tehničkom osoblju političke uprave:

- a) glede stručne uprave i šumskog gospodarenja u šumah, stojećih pod osobitom javnim nadzorom,
- b) glede uredjenja bujicah i
- c) glede pošumljenja krasa, izdati će kr. zem. vlada naknadno naputke.

§. 11.

Za šumarske tehničare i nadlugarne vriede glede službenih osobnih odnosa i glede njihovih prava i uredovnih dužnosti i glede karnostne odgovornosti oni zakoni i propisi, koji valjaju za ostale činovnike i službenike po-

litičke uprave, imenito ustanove §. 67 i 68 i 73. zakona od 5. veljače 1886. ob ustroju županijah i uredjenju uprave u županijah i kotarih odnosno zakona od 5. veljače 1886. o karnostnoj odgovornosti urednikah i službenikah, namještenih kod županijah i kotarskih oblastih.

II. Djelokrug i zadaće šumarsko-tehničkog osoblja

A. Šumarski odsjek kr. zemaljske vlade.

§. 12.

Djelokrug šumarskog odsjeka kr. zemaljske vlade opredeliti će ban posebnom naredbom.

B. Šumarsko-tehničko osoblje kod kr. županijskih oblasti.

§. 13.

Kr. županijskim oblastim dodieljuje se na službovanje kr. županijski šumarski nadzornik.

Ovaj ima obavljati poslove:

- a) kao šumarski izvjestitelj kr. županijske oblasti;
- b) kao šumarski izvjestitelj županijskog upravnog odbora (§§. 2, 13, 20. zakona od 5. veljače 1886. ob upravnih odborih u županijah) i kao član karnostnoga povjerenstva, ako se radi o karnostnom postupku proti kojem šumarskom tehničaru ili nadlugaru ili proti šumarskom i lugarskom osoblju, koje je namješteno u smislu zakona od 26. ožujka 1894., kojim se ureduje stručna uprava i šumsko gospodarstvo u šumah, stoećih pod osobitim javnim nadzorom;
- c) kao stručni upravitelj šumskog gospodarenja prema ustanovam zakona od 26. ožujka 1894., kojim se ureduje stručna uprava i šumsko gospodarstvo u šumah, stoećih pod osobitim javnim nadzorom i na temelju posebnog naputka, koji će kr. zemaljska vlada gleda toga naknadno izdati.
- d) kao predsjednik izpitnog povjerenstva kod izpitah za lugarsku odnosno šumarsko-tehničku pomoćnu službu (§. 6. naredbe kr. zem. vlade, odjela za unut. poslove od 2. ožujka 1891. br. 30.551.)

U svih šumarstvo i lovstvo tičućih se poslovih ima isti pravo i dužnost, da stavlja obrazložene stručne predlogle kr. žup. oblasti i žup. upravnom odboru, da po dobivenom nalogu preduzme na licu mjesta izvide proiztičeće iz uredovanja kr. žup. oblasti i upravnog županijskog odbora o predmetih naravi šumsko-gospodarstvene i šumsko-redarstvene.

§ 14.

Kr. županijskim oblastim kao pomoći organ dodieljeni kr. šumarski vježbenik ima se takodjer u vanjskoj službi upotrijeti i praktično izobraziti, ali mu se samostalno uredovanje povjeriti nesmije sve dotle, dokle nepoloži državni izpit za zamostalno vodjenje šumskog gospodarstva.

§. 15.

Djelokrug županijskog šumarskog nadzornika kao stručnog izviestelja kr. županijske oblasti jest poglavito šumsko-redarstvene naravi i proteže se unutar njegovog službenog područja osobito na nadgledanje, kako se provadaju ustanove šumskoga i lovskoga zakona, zatim zakona od 26. ožujka 1894., kojim se uređuje stručna uprava i šumsko gospodarstvo u šumah, stoećih pod osobitim javnim nadzorom, te ostali šumarstva se tičući zakoni u krijeosti stoeće šumsko-redarstvene odluke i odredbe.

On ima neprestano motriti postojeće u svojem području šumarske odnosa i prilike, najavljati opažene protuurednosti i protuzakonitosti, stavljati predloge i davati stručna mnjenja o šumarskih poslovih u obće, a na pose i onda, kada po kr. županijskoj oblasti na to pozvan bude.

Nadalje ima voditi i u očevitnosti držati političkim oblastim potrebne šumarske podatke i izkaze.

§. 16.

Daljni djelokrug županijskog šumarskog izviestitelja jest, da unaprijeđe gojitbu šnmah i da oko toga pobudom, a polag potrebe i poukom djeluje.

Glede toga dužan je kr. županijskoj oblasti predloge stavljati, a važnije gojitebene radnje osobno zavesti, nadzirati i uspjeh njihov po mogućnosti osigurati.

Za provedbu dostavljenih mu službenih nalogah kr. žup. oblasti jest osobno odgovoran.

Naročito mu je dužnost, da nadzire šumske vrtove i razsadnjake, koji se uzdržavaju iz zemaljskih sredstvih i da stavlja predloge, kako da se obavi razdoba razpoloživih sadnicah, pri čem nastojati ima, da se u prvom redu udovolji stavljenim zahtjevom političkih oblastih i da se siromašnije obćine i šumoposjednici bezplatno nadjele.

§. 17.

Kr. županijski šum. izvjestitelj dužan je sve šume svoga područja osim onih, koji stoje bud u javnoj upravi, bud pod neposrednim nadzorom kr. zemaljske vlade, po mogućnosti često, a godimice bar jedan put pregledati i proputovati, da si može iz vlastitog opažanja pribaviti potrebno poznavanje stanja šumarstva i tim pripomoći, da se uspješno vrši državni šumsko-redarstveni nadzor.

Prigodom tog vanjskog službovanja imade se istodobno preduzeti pregleđavanje šumsko-nadzornih kotara i po mogućnosti spojiti potrebiti možda stručni izvidi i povjerensvena uredovanja u isto vrieme padajuća (§. 4.).

Kr. županijska oblast i županijski upravni odbor vlastni su osim toga županijskom šumarskom izvjestitelju ureda radi naložiti, da preduzme stanovita u posebne svrhe nužna putovanja, dočim za obavljanje predizvidih može od slučaja do slučaja na mjesto kr. izvjestitelja delegirati kr. kot. šumara.

§. 18.

Kao član županijskog upravnog odbora imati će žup. šumarski izvjestitelj vršiti one dužnosti i izvadjati zadaće, koje su mu opredieljene zakonom od 5. veljače 1886. ob upravnih odborih u županijah, zatim zakonom od 26. ožujka 1894. kojim se uredjuje stručna uprava i šumsko gospodarenje u šumah, stoećih pod osobitom javnim nadzorom.

Naročito ima izpitati gospodarstvene osnove i gospodarstvene programe, zatim godišnje drvosječne i ogojne predloge za šume stoeće pod osobitom javnim nadzorom, u koliko sve nestoje u javnoj upravi, niti su podvrgnute neposrednom nadzoru kr. zemaljske vlade.

§. 19.

Županijski šumarski izvjestitelj imade nadzirati uredovanje svih u županiji namještenih kr. kot. šumarah, kr. šumarskih vježbenikah i kr. nadlugarah. On je vlastan i dužan motriti njihovo službeno i izvanslužbeno ponašanje, činiti i ustocene opazke i prigovore, podučavati ih, i podnašati sve prijave glede opaženih nepravilnostih ili službenih propuštajah kr. županijskoj oblasti.

Šumarsko i lugarsko osoblje, koje je namješteno prema ustanovam zakona od 26. ožujka 1894., kojim se uvedjuje stručna uprava i šumsko gospodarenje u šumah, stoećih pod osobitom javnim nadzorom, imade takodjer nadzirati kr. županijski šumarski nadzornik kao izvjestitelj kr. županijske oblasti i županijskog upravnog odbora, kojim pripada nadzor nad djelovanjem tih stručnih organa.

U slučaju prije potrebe ovlašten je kr. županijski šumarski nadzornik iznimno, da u vanjskom svojem službovanju izda neposredno tim organom ustocene ili pismene naloge, ali je dužan, da kr. županijsku oblast o tom obrazložno izvesti.

§. 20.

Županijski šumarski izvjestitelj ima voditi slijedeće zapisnike i bilježnice:

1. Ubilježnik, u koji unjeti imade sve po kr. župan. oblasti ili po županijskom upravnom odboru na riešenje ili na mnjenje dodieljene mu spise.

2. Popis svega područnoga šumarskog osoblja.

3. Popis šumah u području županije nalažećih se po obrazcima, izdanih u svrhe statistike, i popis zagajenih površinah.

4. Popis šumah, razriedjen po političkim kotarih, upravnih i katastralnih občinah i to :

- a) urbarijalnih občinah,
- b) gradskih i trgovištnih občinah,
- c) upravnih občinah,
- d) mjestnih (seoskih) občinah,
- e) plemičkih občinah,
- f) poveljnih občinah,
- g) državnih,

- h) zajedničkih,
 - i) zakladnih,
 - k) redovah, manastirah i beneficijih,
 - l) ostalih korporacija t. j. crkve, h. compos esoratnih, šumske udrugah, kaptolah, bratovštinah i privatnih zajednica,
 - m) dioničkih družtvah,
 - n) povjerbinah,
 - o) šumah obterećenih služnostmi.
5. Popis šumske glavnice područnih občinah i zemljишnih zajednicah.
 6. Popis lovištava i godišnje lovine i izkaz o lovnoj statistici.
 7. Našastar o uredskih predmetih.
 8. Šumsko odstetne cienike.
 9. Geoložki razvrtaj županije zajedno sa opisom tla,
 10. Popis svih rieka, potoka, jezer, ribnjaka i svih štetnih bujicah.
 11. Izkazi i račune o svih novčanih svotah doznačenih predujmice u šumske svrhe.
 12. Izkaz svih gospodarskih osnovah i programah, sastavljenih za područne šume.
 13. Ogojne osnove područnih privatnih šumah, u koliko su privatni posjednici šumah dužni po pravomoćnih odlukah pol. oblasti ogojne osnove predložiti.
 14. Ugovore o prodaji drva i stabala.
 15. Izkaz o udaljenosti selah i šumske rezovah ciele županije.

§. 21.

Županijski šumarski izvjestitelj dužan je unutarnje i vanjsko uredovanje i poslovanje šumarskih tehničara područnih kotarskih oblastih kao i šumarskog i lugarskog osoblja najmanje jedan put u godini potanko pregledati.

Preduzeto pregledavanje ima on u svih zapisničkih izkazih i popisih zaporkom potvrditi, a službene knjige šumarskih vježbenika, nadlugarah i lugara podpisati i pri tom navesti, u kakovu ih je redu našao.

§ 22.

Prigodom službenih putovanja ima župan. šumar. izvjestitelj takodjer pregledati na šumarstvo odnoseće se uredovanje i poslovanje kod kr. kot. oblastih, a naročito:

- a) glede riešavanja svih podnesaka i predloga kod šumarah o predmetih, tičućih se šumarskog redarstva i šumsko-nadzorne i šumsko-gospodarstvene službe.
- b) u predmetih šumske kaznenih razpravah, da li su prijavnice pravodobno i nužnom hitrinom podnešene i razpravljene, da li su odštete valjano obračunate, da li su pravomoćne presude strankam i občinam dostavljene, da li su i kako su naknade šumske štetah i troškovi dosudjeni, te da li i kako su dosudjene šumske štete i novčane globe uplaćene.

c) kako su političke oblasti, odnosno dotični šumarski organi provadjali drvosječne i ogojne osnove sastavljene za šume, koje stoje pod posrednim nadzorom kr. zemeljske vlade.

d) da li su i kako su područne zemljištne zajednice i obćine, koje glede stručne uprave i šumskog gospodarenja stoje pod posrednim nadzorom kr. zemalj. vlade, sastavile godišnji proračun, obzirom na potrebe šumskog gospodarenja i da li su osjegurani troškovi za upravu, porez, čuvanje i gojitbu šumah?

e) izpitati procjenu za prodaju namjenjenih stabala.

§. 23.

Županijski šumarski izvjestitelj dužan je osim toga paziti, da se u njegovom službenom području:

- a) šume neharače;
- b) da se šume samovoljno i bez dozvole nepretvaraju u drugu vrst gojitbe;
- c) da se točno provadaju odobrene gospodarstvene osnove i gospodarstveni programi po političkoj oblasti, te izdane odredbe glede obćeg šumskog gospodarenja izvjestnog i osobitog postupka sa šumama, kao i glede čuvanja, te posumljenja naloženog posjednikom šumah uslied odlukah nadležnih oblastih i organah.

Nadalje je dužan brinuti se, da se točno provadjavaju sve izdane šumsko-redarstveno odredbe smjerajuće na:

- d) odklonjenje štetah od elementarnih nepogodah, požarah i zareznikah;
 - e) od popaše blaga imenito kozah;
 - f) na sječu i izvoz drvah i ostalih šumskih proizvodah;
 - g) na pošumljenje u obće, a napose na krasu;
 - h) na lovstvo;
- i) na uredjenje pašnjakah (§. 3. zakona od 26. ožujka 1894., kojim se uredjuje stručno i šumsko gospodarenje u šumah, stojecih pod osobitim javnim nudzorom u smislu dotičnih zakonskih propisa).

O svih svojih opažajih ima on podnjeti izvješće i staviti predloge predpostavljenoj županijskoj oblasti, kako da se opažene mane odstrane. Županijska oblast dužna je ove predloge u razpravu uzeti, te ih u vlastitom djelokrugu riešiti ili ih županijskom upravnom odboru shodne daljne odredbe radi podnjeti.

§. 24.

Županijski šumarski izvjestitelj može bud neposredno, bud putem predpostavljenje kr. župan. oblasti predloge staviti županijskom upravnom odboru, da se takovi predjeli šumah, koje obzirom na svoj položaj podpadaju pod ustanove §. 6. i 7. šum. zakona, medju koje valja ubrojiti i šume steruće se u vrelovju potokah, riekah i ljekovitih vodah, kao i one na krasu proglose zaštitnimi šumama i da se za iste propiše izvjestni postupak u gospodarenju.

U tu svrhu imat će županijski šumarski izvjestitelj na lieu mesta te činjenice točno izviditi i svoje obrazloženo obnašaće i predloge pismeno podnjeti.

Na temelju toga obnašašća ima upravni odbor eventualno nakon uređivanja u smislu §. 23. šum. zakona, ostaviv utoku mjesta, odluku donjeti.

U toj odluci valja naročito iztaknuti, da dotična šuma spada medju one šume, koje podпадaju pod ustanove §. 6. i 7. šum. zakona i podjedno uz točnu naznaku broja katastralne čestice, površine i medjah propisati i izvjestni postupak, kojim se u buduće u toj šumi gospodariti ima, odnosno da se prema potrebi predloži sječni red, dočim se stranka uputiti ima, da joj s toga naslova ne potječe nikakovo pravo na odštetu.

§. 25.

Županijski šumarski izvjestitelj imat će bud na zahtjev občinah ili inih interesovanih stranakah, bud na prijavu javnoga urednika ili na temelju vlastitog opažanja podnjeti predloge županijskom upravnom odboru glede stavljanja šumah pod zabranu u smislu §. 19. i 20. šum. zak., u kojih prema propisih valja osobiti način gospodarenja.

Ovakove predloge imati će županijski šumarski izvjestitelj obzirom na padajući odštetu vlastniku dotične šume, kao i na velike povjerenstvene troškove staviti samo u slučaju prieke potrebe i glede onih šumah, gdje se je izpostavilo, da u smislu §. 6. i 7. š. z. propisani izvjestni način gospodarenja u namjeravanu svrhu nedotječe, već da valja u dotičnoj šumi zavesti osobiti postupak

§. 26.

Pošto je ustanovom §. 10. š. z. u onih djelovih šumah občinskih i služnostmi šumske paše obterećenih, koji su podmladku namjenjeni (branjevinah). šumska paša zabranjena, a u ostalih dielovih ograničena, to ima žup. šumarski izvjestitelj voditi brigu, da se u ovih dielovih šumah paša blaga prekomjerno neuživa s razloga, što je glavna svrha šumarenju uzgoj drva, a nuzgredna uživanje paše, nadalje da se paša kozah u šumah u obće stegne, a da se glede branjevinah :

a) zagaja ponajprije javno proglaši uz točnu naznaku šumskog sreza, odjela, površine i medjah;

b) zagojena površina nakon pravomoćnosti proglaša obkoli gajkami i branjevinskim znakovima i da se ovi u dobrom stanju uzdrže (§. 14. š. z.);

c) da i šum.: tehničari, nadlugari kr. kot. oblasti vode točne propise o zagajenih površinah, nalazećih se u njihovom službovnem području.

Županijski šumarski izvjestitelj ima takodjer nastojati, da i privatni šumoposjednici nakanjeno zagajanje u smislu §. 3. š. z. posjećenih šumskih površinah najave kr. kot. oblasti, koja ima tu prijavu svestrano proglašiti, a šumoposjednika pozvati, da postavi propisane gajke oko branjevine, te da ih u vrijidnom stanju vidljivo uzdrži.

§. 27.

Županijski šumarski izvjestitelj dužan je pobrinuti se, da svi vlastnici za šume dovoljne veličine u smislu §§. 22. i 52. š. z. namjeste i uzdržavaju potrebito, sposobljeno upravno i čuvarsko osoblje, pri čem se valja držati postojećih zakonskih propisah i naredabah.

Ovo osoblje dužni su šumoposjednici zakleti dati po političkoj oblasti, ako hoće, da bude po ustanovah §§. 53. š. z. priznato kao javna straža i da uživa sva s time spojena prava i povlasti.

Zaprisegnuto osoblje ima u službi nositi propisani službeni znak.

U koliko jur namješteno i za čuvanje šumah i nadziranje lova zaprisegnuto osoblje neudovoljuje uvjetom §§. 4. i 5. naredbe ministarstva za unutarnje poslove i pravosudja od 1. srpja 1857. (zem. vlad. list godine 1857. razred I.), ima županijski šumarski izvjestitelj službenim putem o tom podnjeti i prijavu, te se pobrinuti, da iz službe odstranjeno bude. — Glede lugarskog osoblja namještenog za čuvanje šumah, stojećih pod osobitim javnim nadzorom, valjaju ustanove §. 12. zakona od 27. ožujka 1894., kojim se uredjuje stručna uprava i šumsko gospodarenje u šumah, stojećih pod osobitim javnim nadzorom.

§. 28.

Osobitu pazku ima županijski šumarski izvjestitelj posvetiti uredjenju gospodarenja u svih šumah svoga područja.

U tom pogledu ima se naročito brinuti, da se u šumah, stojećih pod osobitim javnim nadzorom, zavede i provadja šumsko-gospodarenje na temelju sastavljenih i odobrenih gospodarstvenih osnovah i programah i tim potrajnost užitakah osjegura, valja mu takodjer shodnim načinom nastojati, da se takovo gospodarenje zavede i u sukromnih šumah.

Obzirom na uporabu šumah ima gledati, da se prihod šumah digne tim, da se privedu k užitku ponajprije stare prezrele porastline i da se uvedu industrije, koje drvo upotrebljuju.

§. 29.

Nadalje je dužnost županijskog šumarskog izvjestitelja paziti na to, da se novo izsječeni djelovi šumah po smislu §. 3. š. z. ponovno pošume.

Kod šumah nalazećih se na krasu ili na izloženih položajih ima se bud ustmeno, bud pismeno kod predpostavljene oblasti ishoditi odluka, kojom će se pozvati i upozoriti dotični vlastnici, da pravodobno poprime potrebite mјere (zagajenje, ustrojenje razsadnjakah u svrhu uzgoja šumskih biljkah i t. d.), da se osjegura zakonom propisano pošumljenje.

Kod šumah zaštitnih i na absolutnom šumskom tlu ležećih, zatim kod šumah stavljenih pod zabranu, mogu se prigodom podieljenja dozvole za sjeću u šumsko-gojnom pogledu propisati stroži zahtjevi i uvjeti.

Naročito je glede ovih šumah dopušteno na temelju §. 23. š. z. iz naseova obćega nadzora, koji ide političke oblasti glede gospodarenja u svih šu-

mah, da se u iznimnih slučajevih onđe, gdje se pølag razsudjivanja političke oblasti predvidjeti dade, da šamovlastnik ne kani udovoljiti dužnosti pošumljenja, ovaj pridrži, da predloži ogojnu osnovu i položi primjerenu jamčevinu.

Ova se jamčevina može ureda radi upotriebiti za pošumljenje dotičnih šumah, ako to nebi šamovlastnik unutar zakonitog roka sam učinio.

Redovito pako valja pozvati vlastnika šumah na pošumljenje odlukom županijskog upravnog odbora, u kojoj se ustanoviti ima nepomični rok, u kojem udovoljiti treba dužnosti pošumljenja.

Mine li taj rok, a da vlastnik šume odluci udovoljio nije, valja ga kazniti globom u šumskom zakonu ustanovljenom i uz opredjeljenje novog roka pod prietnjom dalje globe na dužnost pošumljivanja prisiliti tako dugo, dok toj dužnosti neudovolji.

Ovako valja postupati i onda, kada se usled samovoljno preduzetog krčenja određuje pošumljenje.

§. 30.

Županijski šumarski izvjestitelj ima u svom djelovanju podnjeti obraz ložno izvješće svake četvrt godine županijskom upravnom odboru, a svake godine kr. zemaljskoj vladu.

Godišnje izvješće, koje valja sestaviti na temelju izvješća predloženog upravnom odboru na temelju vlastitih bilježaka, i zapisnikah i godišnjih izvješćah kr. kotarskih šumarah, ima se predložiti kr. zemaljskoj vladu do konca veljače te ima sadržavati:

Opis šumarskih odnošajah i prilikah u županiji, zatim glede istih učinjene važnije upravne odredbe i poprimljene mjere, imenito vlastito djelovanje županijskog šumarskog izvjestitelja koli kod kr. županijske oblasti i u upravnom odboru toli u pojedinih kotarim, razvršteno u sljedeća poglavja:

- a) šumska uprava i šumsko gospodarenje;
- b) šumsko redarstvo i lovstvo;
- c) promicanje šumogostva, pošumljenje i sadnja drvoređah;
- d) uredjenje bujicah;
- e) izpit za lugarsko osoblje.

Podjedno ima se predložiti šumarska i lovska štatistika.

III. Šumarsko-tehničko osoblje kod kr. kotarskih oblastih.

§. 31.

Kr. kotarskoj oblasti dodieljuje se na službovanje kr. kotarski šumar. On je pozvan i dužan bedit nad izvršivanjem i nastojati oko provedbe šumskeg i lovskeg zakona u svih njihovih djelovih, promatrati postojeće šumarske i lovske prilike u kotaru i pobudom i poukom što uspješnije promicati šumske gojitbe, te voditi u očevidnosti sve preglede i izkaze, koji zasiecaju u šumarsku i lovačku struku, a potrebni su kr. kot. oblasti.

Kotarskom šumaru pripada pravo, da u svih šumarstva se i lovstva tičućih se poslovih vlastitoga službenoga područja stavlja kr. kotarskoj oblasti obrazložene predloge, a kada po oblasti pozvan bude, dužan je o svakom predmetu šumarstva i lovstva izjaviti svoje stručno mnjenje.

Kotarski šumar ima se u obće smatrati šumarsko-tehničkim izvjestiteljem kr. kotarske oblasti.

Osim toga imati će kot. šumar voditi stručno gospodarenje na temelju posebnog službenog naputka u šumah, stojećih pod osobitim javnim nadzorom, u onih slučajevih, gdje mu to kr. zemaljska vlada u dužnost stavi.

§. 32.

Kao pomoći organi dodieljuju se kr. kotarskoj oblasti na službovanje prema potrebi kr. šumarski vježbenik i kr. nadlugar, od kojih se prvi za samostalno uredovanje samo uvjetno upotrijebiti smije (§. 14).

§. 33.

Kr. kot. šumar podčinjen je u prvom redu kr. kot. predstojniku one kotarske oblasti, kojoj je na službovanje dodieljen, odnosno u čijem je području namješten.

Kr. kotarski šumar, kojega službovno područje zasiže u dva ili više političkih kotara, podčinjen je u službenom občenju predstojniku one kr. kotarske oblasti, u području koje za vrijeme vršenja svoje službe boravi. U takovih slučajih vode se sva službena občenja preko one kr. kotarske oblasti, kod koje se nalazi sjedište kr. kot. šumara.

§. 34.

Kr. kotarski šumar ima nadzirati sve šume svoga službovnoga područja, te zapriječiti sve po šume štetne čine i propuste, dolazili oni bud od samoga šumovlastnika, bud od trećih osoba.

On ima nastojati, da se zlorabe odstrane, a prema potrebi podnjeti kr. kotarskoj oblasti prijavu o opaženih protuzakonitostih ili inih nedostatcima.

§. 35.

Kr. kotarki šumar ima voditi za svoje područje slične upisnike, popise i zabilježnice, koje su propisane za kr. županijskog šumarskog izvjestitelja u §. 20. o. z., razredjene po političkim kotarima, upravnih i katastralnih občinama, zatim očevidač o zaprisegnutom lugarskom i lovačkom osoblju.

§. 36.

Kr. kotarski šumar dužan je, da u svom području svake godine najmanje jedan put pregleda sve šume, stojeće pod osobitim javnim nadzorom, napose sve veće privatne i občinske šume kao i one, za koje je po političkoj oblasti propisan izvjestan ili osobiti način gospodarenja.

Isti će se imati prigodom takovog putovanja zbog eventualnih odredaba po mogućnosti ustmeno, a inače pismeno najaviti dotičnoj kr. kotarskoj oblasti.

Ova kotarska oblast dužna je pozvati podčinjena si občinska poglavarstva, da kod tih uredovanjah podupiru kr. kotarskog šumara. Za slučaj, da nebi bilo moguće u jednoj godini sve šume proputovati, imaju se putovanja u slijedećoj godini nastaviti u šumah, koje prijašnje godine nisu pregledane bile.

U izvanrednih i pogibeljnih slučajih, kao što su šumski požari, oštećivanja od vihrovah, zareznikah itd., ima se kr. kotarski šumar, čim za to sazna i bez posebnog naloga, bezodvlačno uputiti na lice mjesta, i polag okolnostih učiniti nužne odredbe, a o svem kr. kotarsku oblast izvestiti.

Osim tih redovitih službenih putovanjah može kr. kotarska oblast kotarskomu šumaru u svako doba ureda radi naložiti, da preduzme izvanredna putovanja u posebne svrhe (§. 4.).

§ 37.

Kod redovitih službenih putovanjah imati će kr. kotarski šumar iztražiti najprije one šume, za koje je šum. zakonom propisan izvjestni način gospodarenja ili za koje bi se imao odrediti osobit način postupanja, i svoje predloge podnjeti kr. kotarskoj oblasti na dalje uredovanje.

Ovamo spadaju naračito :

- a) one šume, koje bi mogle, kada bi se sasvim izsjekle ili nerazložno uživale, prouzročiti za susjedne šume pogibelj oštećenja od vjetra (§. 5. š. z.);
- b) šume, nalazeće se na zemljишtu, koje bi se lahko razrahlat moglo, kad bi se široki prostori dravlja sasvim lišili, zatim na strminah i velikih visinah i visokih gorah gornjega ruba šumske vegetacije nalazeće se šume (§. 6. š. z.);
- c) šume, nalazeće se na obalah povećih vodah i na obroncima gorah, gdje se je bojati popuzinah zemljista (§. 7. š. z.);
- d) šume, koje su obterećene služnostmi i šume občinske ili zemljističnih zajednicah, iz kojih su pojedini občinari vlastni svoje potrebe na drvu, paši, stelji, i t. d. podmirivati (§§. 9.—18. š. z.)
- e) šume, koje imaju u svrhu osiguranja budi osobah, budi dobra državnoga ili privatnoga n. pr. proti urvinam, padanju stienah, odvalah kamenja, prodrođu gora, popuzinah zemlje, poplavah itd. staviti pod zabranu (§. 19. š. z.)
- f) šume u vrelovju vodovodah, potokah i riekah i liekovitim vodah.

§. 38.

Kr. kotarski šumar imati će u postupku povedenom glede šumah navedenih u §. 37. o. z. preduzeti predhodne izvide i razprave, ako u tu svrhu po kr. županijskoj oblasti ili županijskom upravnom odboru od slučaja do slučaja delegiran bude (§. 17.) Imenito biti će dužan da obrazloženim predlogom na kr. kot. oblast potakne u slučaju potrebe, da se šume stave pod zabranu (§. 19. š. z.) ili proglose kao šume zaštitne (§. 6. i 7. š. z.) odnosno da se zagaja po §. 10. š. z., ili umjetno pošume (§. 3. š. z.), koje predloge ima kr. kotarska oblast u vlastitom djelokrugu riešiti ili dalnjeg uredovanja radi podnjeti županijskoj oblasti odnosno županijskom upravnom odboru.

§. 39.

Neposredno nadgledanje takovih šumah, u kojih je propisan izvjestni ili osobiti način gospodarenja, ima kr. kotarska oblast, na koliko ih sam kr. kot. šumar nadzirati nemože, povjeriti kr. nadlugaru, obćinskom poglavarstvu, odborniku ili zaprisegnutom lugarskom osoblju, u koju svrhu valja poduzeti potrebitu razpravu.

§. 40.

U šumah, u kojih nisu posjedovni odnosa i prava pojedinih ovlaštenikah o načinu uživanja uredjena, ima kr. kotarski šumar nastojati, da se takove šume ne samo uzdrže, nego i primjerenim načinom gospodarenja potrajno uživaju.

On je dužan, da u takovih šumah uz sudjelovanje posjednikah ili ovlaštenikah način ustanovi i veličinu šumske užitakah i prema tomu sastavi gospod. osnovu ili gospod. program. Porode li se tom zgodom potežkoće ili zaprijeke, ima se cieli predmet predložiti na dalje uredovanje kr. kotarskoj oblasti (§. 9. š. z.).

Isto će on glede uredjenja pašnjakah imati učiniti i sporazumno sa posjednicima izraditi gospod. programe u svrhu uporabe šumske paše i uzgoja drvlja (§. 3. zakona od 26. ožujka 1894.).

§. 41.

Kr. kotarski šumar imade naposeb paziti na to, da se po propisih §§. 9.—18. š. z. užitak na drvu iz šumah obćinskih ili zajednicah primjereni crpi i po mogućnosti stegne, ako to stanje šumah zahtieva; da se šumska paša i sabiranje stelje na pravu mjeru svedu, da se redovito i uredno doznači drvo, a odkažu mjesta za sabiranje stelje i za pašu; da se uvedu branjevine i omeđaše gajkami ili hunkami, te valjano čuvaju od popaše marve, a prema potrebi zaštićuju posebnimi ogradami, da se šumski proizvodi dobavljaju i izvoze po postojećih propisih; da se urede prikladni putevi za izvoze i progone za marvu, kao i ine dobavne spreme.

Na koliko bi se nuždnim i prikladnim pokazalo, da se ustanovi predmet odredbah, ima kr. kotarski šumar povesti sa interesenti pismenu razpravu i stavljene predloge u zapisnik uvrstiti.

Ako na stavljene obveze i predloge nebi interesenti putem nagode ili dobrovoljno pristali ili kad bi se radilo oko promjene već postojeće oblastne odluke ili odredbe, tad valja razpravni zapisnik predložiti kr. kotarskoj oblasti na dalje uredovanje. (§. 18. š. z.)

§. 42.

Kr. kotarski šumar ima pregledati sva šumišta, koja se po smislu ustanovah §§. 2. i 3. š. z. ponovno pošumiti moraju a gdje se radi o pretvorbi šumskoga tla u drugu vrst gojitbe, takodjer obaviti potrebite predizvide i ustanoviti, da li naumljenoj pretvorbi nestoje na putu javni obziri ili privatno pravni prigovori. O pronadjenom ima zajedno sa svojim predlogom podnjeti izviešće kr. kotarskoj oblasti na shodno uredovanje.

§. 43.

Gdje se radi o pošumljenju novoizsjećenih šumskih djelovah (§. 3. š. z.) ima kr. kotarski šumar sporazumno sa interesenti razsuditi sredstva i način, kojim bi se to pošumljenje što uspješnije izvesti moglo, te ima ove savjetom i činom u tom nastojanju podupirati.

§. 44.

Kod šumah, stojećih pod osobitim javnim nadzorom, ima se kr. kotarski šumar postaratati, da se za iste gospod. osnove (programi), u koliko to nije jur učinjeno, što skorije sastave, i da se odobrene gospod. osnove (programi) točno obdržavaju.

§. 45.

Kr. kotarski šumar ima svojski o tom nastojati, da vlastnici privatnih šumah dovoljne veličine bud samo za se, bud u zajednici po smislu §§. 22. i 52. š. z. namjeste osposobljeno šumarsko i čuvarsko osoblje.

§. 46.

Kr. kotarski šumar ima prigodice podučiti lugarsko osoblje o njegovih službenih dužnostih, tumačiti mu šumski zakon, te ga uputiti u sve poslove tičuće se gojitbe i čuvanja šumah i izradbe šumskih proizvodah.

§. 47.

Da kr. kotarski šumar upozna stanje šumske obrane i da se uputi o stanju šumskih radnjah, imat će od slučaja do slučaja, a prema potrebi i na raznih mjestih svojega službovnoga kotara sazvati lugarsko osoblje na sastanke. Ove valja tako upriličiti, da će se moći obdržavati onda, kada su kod občinskih poglavarstvih ili kotarskih oblastih zakazani uredovni dani ili dani izplate lugarskih berivah. Kovim sastankom mogu se prizvati i občinski načelnici i upravitelji šumah, stojećih pod osobitim javnim nadzorom i ostali šumo-posjednici okolice, kojim se svim obdržavanje sastanka shodno dojaviti ima. Lugarsko osoblje ima tom prigodom ustmeno izvestiti o stanju šumah i o inih opažajih.

Na koliko bi se pri tom saznale i ustanovile zloporabe ili ine neshodnosti, o kojih se po izkustvu predvidjeti dade, da ih občine ili šumo-posjednici odstraniti neće, ima kr. kotarski šumar sbog odstranjenja ovih staviti shodne predloge kr. kot. oblasti.

Ovakove sastanke imati će kr. kot. šumar i na to upotriebiti, da razširi izpravne nazore glede valjanog gojenja šumah.

On će imati šumo-vlastnike upozoriti na napredke, koji su drugdje stečeni glede dobave i unovačenja šumskih proizvodah, tumačiti važnija sredstva uspješnog šumarenja i upućivati ih na pokušanje s uspjehom upotrelijenih šumarsko-gospodarstvenih mjerah glede povišenja šumske rente i t. d.

§. 48.

Kr. kotarski šumar imat će šumski ogoj u svakom smjeru unapredjivati, a naročito vlastnike šumah pobudjivati na pošumljenje raznih za šume prikladnih zemljištah, naročito pašnjakah, nalazećih se na bezuvjetnom šumskom tlu, zatim na ustrojenje biljevištah, na sakupljanje šumskog sjemena ili inaku prijavu istoga. U tu svrhu ima on šumovlastnikom na ruku ići, te ih praktično upućivati o načinu šumske sjetve i sadnje kao i promicati ostalo šumarenje, podupirajući grane zemljotežtva, kao što su racionalno voćarstvo, sadnja drvoređah, uređenje rieka i potoka u svrhu, da se osnuju udruge za odvodnjivanje i natapanja tla, uređenje i čišćenje pašnjakah, uređenje vododerinah itd.

Valjati će mu nadalje podupirati uređenje šumskoga posjeda, uređenje uživanja za pašu blaga, nepotrebnih i nerazdjelivih te drvljem obraslih pašnjakah, koji nisu na bezuvjetnom šumskom tlu (§. 3. zakon od 26. ožujka 1894.), zatim arondiranje šumskog posjeda, te podrvljenje rubovah od livadah i oranica u onih krajevih, gdje vlada nužda na krmivu za blago i s onimi vrstmi drva, koje služe za proizvodjanje brsta.

§. 49.

Ako bi se imala šumska biljevišta i razsadnjaci ustrojiti iz zemaljskih sredstava, tad se rukovodjenje i uprava istih može povjeriti kr. kotarskom šumaru pod upravljanjem kr. županijskog šumarskog nadzornika.

§. 50.

Kr. kotarski šumar dužan je dobivene službene naloge ovršivati i ima svoja izvješća vazda predpostavljenoj oblasti predložiti.

§. 51.

Kotarski šumar ima koli stranke, toli i šumarsko osoblje svagda otvoreno i ozbiljno susretati i nastojati, da si svojim susretljivim ponašanjem steče njihovo pouzdanje. Šumo-posjednike imat će pako upozoriti na dužnost uzdržavanja šumah, te im ureda radi davati razjašnjenja i upute, koje se traže ili su potrebne glede šumskog gospodarenja i pošumljenja.

Osim pristojbah, koje mu budu obredjene po oblasti odnosno uredovno dosudjene od slučaja do slučaja, nesmije kr. kot. šumar od šumo-posjednikah ili občinah primati nikakovih posebnih odštetah ili nagradah.

Sve službene poslove ima on mogućim pospješenjem riešiti, i svakom zatezanju u tom pogledu izbjegći.

Prijavnice šumskih štetah, podnešene od raznih stranaka ima kotarski šumar ureda radi bezplatno izpitati i obrediti.

§. 52.

O svih obsežnijih šumskih radnjah, koje će se u službovnom području, a u javne svrhe godimice izvadjati kao: obsežnija pošumljenja, zapričenja popu-

zinah i odvalah kamenja, nasadjenje drvoreda i t. d. imati će kr. kotarski šumar uz sudjelovanje stranakah i obćinah sastaviti obrázloženi proračun, koji se uredovnim putem predložiti ima kr. zemaljskoj vlasti do konca lipnja.

Ako se ove radnje imaju izvesti i na trošak zemaljski, valja to temeljiti razlozi obrazložiti i podjedno izkazati, koje su doprinose dotični posjednici ili interesenti voljni dati u tu svrhu.

§. 53.

Kr. kotarski šumar ima o svojem djelovanju minule godine podnjeti glavno izvješće do konca siječnja kr. županijskoj oblasti pntem predpostavljene kr. kotarske oblasti.

To godišnje izvješće ima obuhvaćati sljedeća poglavja:

a) Šumsko redarstvo;

Tu valja navesti sve odredbe glede učinjene na temelju odnosnih ustanovah ove naredbe glede zavedenja izvjestnog postupka u šumah, glede šumah stavljениh pod zabranu, glede oblastno određenih umjetnih pošumljenjah, glede zagajenja mladih sastojinah ili novo izsječenih šumskih djelovah, glede uredjenja šumskih užitakah, ob šumah obterećenih služnostmi, te prekršaje, koji su u tom pogledu počinjeni.

b) Promicanje šumskoga gospodarstva i pošumljenja.

U tom poglavju ima se izvestiti o sastavljenih gospod. osnovah ili o inače polučenom urednom i potrajanom gospodarenju za one obćinske šume, koje ne stoe pod upravom kr. koturskoga šumara, i izdanih u tom smjeru odredabah na upravitelje tih šumah, o novo izvedenih putevih, kao i ostalih prenosnih spremah, a izvedenih gojitbah i o njihovom uspjehu, o dobrovoljnih zagajah, o uredjenju pašnjakah, o novouredjenih bilještih i voćnjacih, o pedignutih drvoređih, o uredjenju zajednicah za promicanje šumarstva, kao i o osobitih u tih granah postignutih uspjesih; zatim o učinjenih odredbah i polučenih uspjesih glede zaokruženjah šumskih posjedah, o pomladjenju i zasadjenju pašnjakah naznačenih u §. 3. zakona od 26. ožujka 1894., o uredjenju bujicah, potokah, o izvedenih odvodnjah, kao i inih uredovanjih, kojimi se je nastojalo promicati težatbu tla.

c) Lugarsko i lovačko osoblje:

O broju i stanju šumsko-upravnog, lugarskog i lovačkog osoblja, namještenog u području pojedine kr. kotarske oblasti, o osobitih poslovih i o postojećih nedostatcima i zlorabah.

d) Ovom godišnjem izvješću valja dodati tabelarni izkaz šumske i lovske statistike po obrazcima za to ustanovljenih.

IV. Kr. nadlugari.

§. 54.

Kr. kotarskim oblastim dodjeljuju se u svrhu obavljanja vanjskog službovanja kr. nadlugari, koji spadaju u kategoriju službenikah, te sačinjavaju poseban svoj status.

Glede popunjena nadlugarских mjestah odlučuju obstojeći posebni propisi naročito zak. čl. II. 1873. zajedničkoga sabora zemljah krune ugarske (o namješčivanju izsluženih podčastnikah), ali se od onoga, koji želi da bude stalno namješten, traži, da je položio izpit za šumarsko-tehničku pomoćnu službu.

Za polaganje toga izpita mjerodavni su u tom pogledu postojeći propisi.

Dok se izpit nepoloži, bit će namještenje samo privremeno.

§. 55.

Kr. nadlugar imade osim službene zakletve propisane za zemaljske službenike položiti zakletvu propisanu u §. 52. š. z. kod kr. kotarske oblasti za vršenje službe čuvanja šumah.

Po ustanovi §. 53. istoga zakona smatra se zapriseženi nadlugar u službi lugarskoj kao javna straža, uživa u tom obziru sva zakonom utemeljena prava, koja idu poglavarstvene osobe i gradjanske straše.

Da bude nadlugar kao javna straža priznan i poštivan, to imade u službi vazda nositi propisani službeni znak i službeno oružje, što će mu se ureda radi dostaviti.

§. 56.

Kr. nadlugar počinjen jest u prvom redu predstojniku one kr. kotarske oblasti, u području koje svoje službovanje vrši. U službenom pogledu predpostavljen je kr. nadlugaru kr. šumarski tehničar one kr. kotarske oblasti, kojoj je na službovanje dodeljen.

Od ovoga prima nadlugar redovito sve odredbe i naputke, koje ima neokljevice provesti, ter imade koli glede udovoljenja nalogom, toli glede učinjenih opažajah, ter svih dogodnjajah na njegovu se službu odnosećih svagda predpostavljenog si šumarskog tehničara izvestiti.

Svoje odredbe izdaje šumarski tehničar redovito nadlugaru upisom u službenu knjigu, dočim nadlugar ovomu ob izvršenju svojeg službovanja izvješće ili naustice ili pismenim podneskom.

§. 57.

Nadlugaru jest dužnost u prvom redu, da vodi brigu oko čuvanja šumah, odnosno da li se šume nalazeće se u njegovom službenom području prema ustanovam postojećih zakonskih propisah i naredabah čuvaju i zaštićuju. — On imade osobito paziti, kako se postupa sa šumami, koje su podvrgnute osobitom javnom nadzoru, sa šumami zakladnim, onima redovah, korporacijah, manastirah, nadarbinah, dioničkim družtvah, povjerbinah, kao i sa šumami, koje su obterećene šumskim služnostmi, a nestoje u javnoj upravi, ili nisu segregirane. — Nadalje će imati paziti, da li su šume gradske, trgovištne, one upravnih mjestnih, plemičkih ili poveljenih občinah proti napadaju šumoštetnikah dovoljno zaštićene. — U tu svrhu mora nadlugar da svoje čuvarsko područje u što kraćem vremenu prodje i upozna.

Naročito će imati zapričeći sva oštećenja, koja bi šume snaci mogla.

Ako nadlugar zateče šumovlastnike, da čine šumske štete, to će proti istim postupati imati po postojećih propisih, te u tih slučajevih predpostavljenom si šumarskom tehničaru odmah podnjeti prijavnice po propisanom zato obrazcu. O svih ostalih oštećenjih, koje na šumah pokušaju ili počine sami vlastnici ili ovlaštenici istih, ter o oštećenju šumah, koja priete, ili koja prouzroče ma kojim načinom životinje (blago, zareznici), elementarne nepogode (snjeg, inje, poplava, požar, vjetrolom i t. d.) imati će nadlugar pravodobno predpostavljenom si šumarskom tehničaru podnjeti prijavu, da se uzmogne shodne dalje odredbe učiniti.

Nadlugar će zato često imati šume svoga čuvarskoga područja pregledati i istima prolaziti, prema tome, kako i gdje je njegov nadgled nužniji, pa će biti dužan, gdje bi to odkriće šumskog oštećenja zahtjevalo, šumsko-redarstvene potrage i po noći preuzeti.

§. 58.

Nadlugar je dužan u svojem čuvarskom području uz sudjelovanje občinskih službenikah brinuti se oko toga, da redovito odicanje vodah u potocih, vododerinah, bujicah i t. d. nebude spriječeno time, što je korito zamuljeno drvljem i kamenjem.

Paziti će imati nadalje, da se vodogradjevine ili ina poduzeća na šumskih potocih bez oblastne dozvole ne preuzimaju.

Iza velikih kišah i vodah imati će nadlugar u svojem području se nalažeće vododerine svagda pregledati, ter ob opaženom ili o počinjenih štetah predpostavljenoga si tehničara obavjestiti.

Nadalje će imati nadlugar paziti, da se šumski putevi uzdrže u valjanom stanju i drva ne kližu po pogibeljnih zemljишnih klizih, po onih mjestih, gdje se šumsko tlo odronjuje, ili po vododerinah. Opažene protuurednosti imati će svagda prijaviti.

Kod svih radnjah, koje bi se preuzimale oko uredjenja odtoka šumskih vodah ili bujicah, imati će nadlugar šumarskog tehničara kriepko podupirati.

§. 59.

Kr. nadlugar jest naročito dužan:

a) da u dobrom stanju drži šumske vrtove i razsadnjake njegovoj brizi povjerene, ter da u istih radi i postupa prema dobivenim naputkom i odredbam predpostavljenoga mu šumskoga tehničara.

b) da u šumsko-redarstvenom pogledu nadzire sve šume svoga čuvarnog područja, a osobito da pazi na obdržavanje i provedbu izdanih propisah ili zabranah obće naravi, kao i da pazi na način, kojim se provadaju osobite odredbe izdane za pojedine šume napose, da se drva ne sjeku u zabranjeno doba i da se ista samo u određenih drvosjecih i u dozvoljenoj mjeri i vrsti sjeku.

Sve branjevine i zgrade, koje se nalaze u čuvarnom području nadlugarovom, imade isti nadzirati, dakle i sve one šumske predjele, koji su od paše

blaga izlučeni, te se osvjedočit o tom, da li je dotična branjevina ili zagajena površina vidljivim gajkama ili inimi znakovi označena, i da li je doista od po-paše blaga dovoljno očuvana. Prigodom obilaženja svojeg kotara imati će naročito bilježiti opažanja učinjena o načinu, kako občinski lugari svoje dužnosti izpunjavaju ;

c) da izvrši sve naloge, koje dobije od predpostavljenog si šumarskog tehničara u pogledu podmladnje sjećinah i čistinah, ter gojenja sastojinah, kao i glede zgradjenja bujicah.

d) da obavi doznamku šumske proizvodah ovlaštenikom ili sukromnikom, ako je takovo doznačivanje osobitim naredbami političkih oblastih naređeno i ako mu je ovršenje takovih po šumskom tehničaru naloženo ;

e) nadlugar će biti zvan i vlastan na zahtjev stranakah izviditi šume su-kromnikah, u kojih je izradjeno drvo, ter istima izdavati izkaznice u svrhu dobave propisane izvoznice na koliko ista bude za unovčenje ili odpremu proizvoda potrebna. Takova drva, o kojih nadlugar izdade izkaznicu za dobavu izvoznice, imati će isti svagda svojim čekićem označiti. S druge strane bit će nadlugar dužan ondje, gdje će mu se dobava šumske proizvodah pričiniti sumnjivom, iste zaplijeniti, ako je naročitim propisom odredjeno, da stranka imade izvoznicom dokazati, da je odnosni šumski proizvod uredno i izpravno stekla ;

f) nadlugar će imati nadgledati sve one šumske prediele, za koje je u smislu ustanovah §§. 6. i 7. š. z. izvjestni, a u smislu §§. 19. i 20. š. z. propisan osobiti način postupanja ;

g) svako nedozvoljeno i samovoljno krčenje šumskoga tla i pretvarenje u drugu vrst gojitbe imati će nadlugar predpostavljenom si šumskom tehničaru prijaviti, isto imati će učiniti i glede izkapanja panjevah i žilja, ako se to preduzimlje na onih šumske mjestih, gdje je to naročito zabranjeno ili gdje bi se time opuzine prouzročiti mogle ;

h) paziti da se u šumah neloži vatra i da se ista neostavi bez nadzora, odnosno da se neupotrebe za vatru opasni predmeti imenito za vrieme suše. — Naročito će imati nadlugar svoju pažnju posvetiti na paljenje kreća ili poughlevanje u šumi, da li je isto naime dozvoljeno i da li se provadja na mjestih zato naročito odredjenih.

Opažene proturednosti imati će svagda prijaviti. — Kad se pojavi šumski požar, imati će nadlugar odmah na lice mjesta priskočiti i ondje nastojati, da se požar u žačetku uguši, a u koliko to nebi moguće bilo, odmah preduzeti sve mjere, da pomoći bližojih seljanah i občinskih organah požar ograniči i poguši. Dok nestigne viši šumarski činovnik na garište, izdaje sve odredbe i vodi poslovanje oko gašenja nadlugar. — Uzrok s kojega je nastao požar, ima nadlugar potražiti i uspjeh te potrage predpostavljenomu šumarskom tehničaru prijaviti.

Nadlugar će imati osobito paziti, da se u valjanom stanju uzdrže medje šumah odnosno medjašni znakovi i da su bud medjašni prosjeci, bud prosjeci,

koji su radi požarnih pogibeljih izsječeni, vazda čisti. Stanuli se projeci nalazeći se na medjah izmedju občinskih i vlastelinskih šumah kao i u onih šumah občinskih zarašćivati, ima to nadlugar odmah prijaviti predpostavljenom si šumarskom tehničaru;

i) prijaviti sve opažnje u pogledu nepovlastne ili prekomjerne šumske paše bud s obzirom na mjesto i položaj šume, bud na vrst i broj blaga;

k) da nadgleda, kako se crpe ostali praužitci u šumah t. j. kako se dobavlja granje i lišće, brst, stelja, šumska trava, kora i t. d. i da odkloni svaki po šumu škodljivi način proizvadjanja rečenih praužitaka, imenito poukom, kako bi odtud mogle poteći zle posljedice po šumu.

§. 60.

Opažene prestupke šumskoga zakona, izdanih osobitih propisah i zabranah imade nadlugar odmah, čim uoči, upisati u svoju službenu knjigu, te iste najdulje u roku od 8 danah, a u prešnih slučajevih odmah prijaviti predpostavljenom si šumarskom tehničaru. Tom zgodom imade nadlugar najvećom točnosću i potanko navesti svoje opažaje i na iste se odnoseće okolnosti.

Nadlugar imade službenu knjigu, naputak i čekić uvjek u zase nositi i u prvu odmah unijeti sve važnije opažaje kao i prijave o opaženih šumskih štetah te opažene povrijeđe ustanovaša šumskoga zakona ili postojećih naredabah, čim su učinjeni. U istu imade svaki dan unijeti i točno opisati način i posljedak službe, koju je u šumah svojeg čuvarnog područja dotičnog dana obavio.

§. 61.

Sve u kriestosti stoeće naredbe, tičuće se šumah zaštitnicah (§§. 6. i 7. š. z.) ili onih stavljениh pod zabranu (§. 19. š. z.), kao i branjevinah, te šumah, iz kojih je paša kozah izključena, pak oblastne naredbe odnoseće se na dužnost umjetnog ošumljenja izsječenih šumah, imade kr. nadlugar držati u očeviđnosti.

§. 62.

Nadlugar ima dve službene knjige, jednu kod sebe, a drugu kod kot. šumara. Na koncu svakoga mjeseca imade nadlugar svoju službenu knjigu pregledbe radi predati predpostavljenom šumarskom tehničaru, koji će mu pod jedno uručiti u zamjenu drugu službenu knjigu za slijedeći mjesec.

Službena knjiga imade se voditi savjestno i točno, da se iz iste može razabrati, kako je nadlugar minulog mjeseca svoju izvanjsku službu vršio.

Izvan porabe stavljene službene knjige imadu se pohrane radi predati šumarskom tehničaru.

§. 63.

Nadlugar odgovoran jest za dobro uzdržanje na uporabu ili u pohranu predanih mu predmetih i spremah, te imade o istih voditi po propisanom obrazcu našastar.

Svi uredovni spisi imadu se svake godine po tekućem broju zabilježiti u posebnom zapisniku, te po istih u posebni svezak pohraniti.

§. 64.

Ako nadlugar u izvršivanju njegovih dužnosti spriječi bolest ili ina koja važna zaprieka, to je on dužan o tom predpostavljenomu šumar. tehničaru u roku od 24 sata podnjeti prijavu.

Nadlugar nesmije bez izhodjene dozvole promieniti svoje sjedište, niti se smije iz područja svojega čuvarnoga kotara odaljiti.

§. 65.

Kr. nadlugaru zabranjeno je baviti se osim svoje službe bud kojim inim nuzgrednim zanimanjem, a naročito se nesmije baviti trgovinom drva. Strogo je zabranjeno nadlugaru, da pod kojom godj izlikom u svoju korist, ili u korist svojih primi od privatnih ili od inih osobah, s kojimi službeno posla ima, dariove ili nagrade bud koje vrsti za ovršenje svoje službene dužnosti. Pod prietnjom odpusta od službe dužan je isti takove ponude odbiti.

§. 66.

U službi i izvan službe imade se nadlugar ponašati triezno i bezprikorno, a prema strankam, imenito prema šumovlastnikom imade se pristojno vladati i time probuditi pouzdanje prama sebi.

Osobita je dužnost nadlugaru, da poukom odvratи pučanstvo od štetnog postupanja sa šumom, jer će se uredniji šumsko-gospodarstveni odnošaji dati ponajprije postići i podržati shodnom uputom i poticanjem.

Doznade li nadlugar, da je tko nakanio sa šumom postupati protuzakonito ili opazili, da je taj naum stao već izvadjati, to će nadlugar svagda dotičnoga posjednika imati na njegov nezakoniti ili protupropisni postupak upozoriti, te ga od nastavka zavedenog postupka odvratiti. U svakom slučaju, kad nadlugar opazi, da je protuurednost jur počinjena ili izvedena, imati će ju propisno prijaviti.

§. 67.

Kr. nadlugar imade se točno upoznati sa pojedinimi šumskimi zakoni i sa ostalimi na postupanje sa šumom odnosećimi se zakoni i naredbami, zatim s propisi o pravih i dužnostih javnih stražah.

§. 68.

Svaka povreda službenih dužnosti kazniti će se po disciplinarnih propisih.

Nješto iz nauke o prirastu.

(Nastavak).

Počela uputnika ili uputnog postotka.

Do sada razmatrali smo sastojine obzirom na količinu i kakvoću drva; spomenuli smo nadalje, da u slučajevih nastupa i prirast skupoće, pa smo podjedno ustanodljivali djelovanje drvnoga kapitala obzirom na razne vrsti prirasta. — S brojem ali jur poznatih postotaka a , b i c neda se mjeriti gospodarstveno djelovanje prirasta njeke sastojine, pošto potonjemu nije svrha samo drvni kapital sam za sebe ukamačivati; rastući bo drvo, odnosno sastojina zaprema tlo, godimice ima se plaćati porez i uprava, a osim toga potrebiti bijahu i kulturni troškovi prije, nego što je sastojina postala i uzrasla. — Postotak, koji nam označuje prirast njeke sastojine obzirom na sudjelovanje svijuh u šumskom gospodarstvu uloženih glavnica može biti mjerilom spomenutog djelovanja.

Postotak ovaj, koga je Presler nazvao „Weiserprozent“, a hrvatski šumari okrstili ga „uputnikom ili uputnim postotkom“, kadar nam je ne samo gospodarstveno djelatnost svih u šumarstvu uloženih glavnica, odnosno postotak ukamačenja istih izpostaviti, nego nas on može naročito na gospodarstvenu financijalnu dozrielost sastojina uputiti, jer sam predočuje prirast potonjih obzirom na zajedničko djelovanje svijuh gore iztaknutih faktorâ, kako će to slijedeće razmatranje bolje razjasniti.

Relativno uzsledi doraslost odnosno dozrielost njeke sastojine tada, kada ista postigne stanovitu tehničku uporabivost; — čim su jači sortimenti, koje njeki drvo trošeći obrt zahtjeva, tim više mora da bude starost odnosne sastojine, eventualno tim viša tehnička obhodnja. — Ako je pako svrha njekom gospodarstvu proizvadzati najveću drvnu gromadu, onda će dozrielost svojih sastavina u dobi najvećeg popričnog prihoda na drvnoj gromadi naći. Doba ova, kako je jur poznato, pada u godini najvećeg popričnog prirasta, gdje je postotak prirasta po kolikoči točno na vrednost $\frac{100}{S}$ ili $\frac{100 + v}{S_1}$ spao, pa može — kako smo to vidjeli — samo za njekoliko godina diferirati, i to naprama tomu, da li se za podlogu računu samo glavni ili ukupni dohodak uzme.

Relativna ali dozrielost sastojina vrlo malo koristi šumaru u ovom slučaju, jer mu nepodaje izvjestnu odlučnost, da li bi bilo probitačnije, da ju sada posječe ili pako da ju netaknuto ostavi. Da se uzmogne odgovoriti na pitanje: kada je njeka sastojina za sjeću dorasla, valja za drugima sredstvima posegnuti, koja se iz samoga gospodarstva podavaju.

Svakomu šumaru mora da bude dobro poznato ne samo, koliko može proizvadzati robe obzirom na količinu i kakvoću iste, nego on mora znati takodjer, kada će ovakovo proizvadjanje najveću korist dati.

Svaka proizvodnja dobara samo je onda sa probitkom spojena, ako ciena proizvodnog dobra barem troškove podmiruje, dakle ne samo da ista mora

naplatiti troškove radnje, nego takodjer i kamate svih na proizvodnju sudjelu jućih glavnica, a to isto biva kod proizvadjanja drvenine.

Svrha bo ili zadaća šumskog gospodarstva jest nedvojbeno: najprobitačnija uporaba za uzgoj šumskog drveća opredieljenoga tla. — Ako ovdje drugi modificirajući razlozi nedjeljuju, onda se dade ista označiti sa najvećim čistim dohodkom ili pako najvećim ukamaćenjem svih u šumskom gospodarstvu sudjelujućih glavnica, odnosno sa najvećom poduzetničkom dobiti.

Od gore navedene zadaće glede najvećeg čistog dohodka izuzimaju se one šume, koje služe u zaštitu njekoga predjela proti elementarnim nepogodamā; — nadalje one šume, koje imadu stanoviti predjel sa narodno gospodarstvenog gledišta sa stanovitim sortimenti drva obskrbljivati ili napokon one šume, koje služe za poboljšanje stanovite okolice, odnosno za osobnu nasladu pojedincu, kao što su zverinjaci, perivoji itd. — Pojam o čistomu dohodku dade se ali vrlo razširiti tako, da se prednavedene iznimke dadu na prije rečeno pravilo reducirati, pošto se zaštita njekoga predjela proti elementarnim nepogodam, a isto tako i namirenje sa stanovitim šumskimi produkti, kao takodjer osobna naslada pojedinca dade smatrati čistim dohodkom, odnosno najvećim ukamaćenjem glavnica. — Samo je po sebi jasno, da se ali taj dohodak, kao i ukamaćenje u brojkah izraziti neda.

Dohodak sam po sebi jest rezultat u gospodarstvu djelujućih faktora radnje i glavnica; on dakle potiče iz radnih nadnicā i kamata sudjelujućih glavnica. Sbroj produciranjućih dobara njekog gospodarenja u okviru stanovitog vremena zove se nečistim dohodkom za razliku od čistog dohodka, što nam ga razlika izmedju prvog i produktivnih troškova predočuje.

Ako njeko šumsko gospodarstvo najveći novčani dohodak, odnosno najshodnije ukamaćenje sudjelujućih glavnica postići želi, onda mu može uputni postotak označiti najprobitačniju sjećivnu dobu. Stoji li uputni postotak još uvjek iznad prihvaćenog kamatnog mjerila, tada je sastojina još nezrela, a njezina sjeća bila bi sa finansijalno-gospodarstvenim gubitkom spojena. Zatezanje sa sjećom prouzročilo bi pako u onom slučaju prije iztaknuti gubitak, ako bi rečeni postotak pao izpod gospodarstvenog kamatnog mjerila. Između oba ova stadija leži gospodarstvena zrelost sastojine — naime u dobi onoj, kada je uputni postotak jednak gospodarstvenom kamatnom mjerilu. U nauci o dozrelosti sastojina u ovomu smislu stekao si je najviše zaslugah Presler.

Ako u račun uvučemo prije spomenute sudjelujuće faktore, naime zemljističnu i upravnu glavnici, zatim porez i kulturne troškove, onda dolazimo često u susret sa raznim potežkoćama, a imenito ako se iziskuje matematična točnost i to s razloga toga, što je opredieljenje svih za to potrebitih data vrlo tegotno. Za praktične svrhe daju se dovoljno približne vrijednosti ipak ustanoviti. Troškovi uprave, porez i zemljistična glavnica jesu oline, koje se dadu najlaglje u formi glavnice predočiti, pa se ima s toga najprije odlučiti, koje kamatno mjerilo da se bira, jer se samo po sebi razumije, da ne možemo bez unaprvo za samo gospodarstvo označenog postotka kapitalizirati.

Nacionalna ekonomija uči nas, da se tim intensivnije gospodariti može, čim su u gospodarstvu sudjelujuće glavnice jeftinije, odnosno čim je manje kamatno mjerilo. Manje kamatno mjerilo dozvoljava po tome u šumarstvu i višu finansijsku obhodnu; zemljišta renta sama po sebi će se podići, čim je manji sudjelujući kamatnik, a istodobno poviše se i finansijska sjecivna doba sastojine. Povišenje kamatnog mjerila izazvati će posve protivno djelovanje, a to je samo po sebi razumljivo, jer finansijska sjecivna doba nastupa tada, kada je uputni postotak jednak gospodarstvenom kamatnom mjerilu.

Kamatno bi mjerilo sa praktičnog gledišta upravo onemogućilo ustanovljenje finansijske sjecivne doraslosti njeke sastojine, kada mu nebi zakoni nacionalne ekonomije označile okvir, u komu se isto slobodno kretati može. U glavnom odvisna je visina kamatnog mjerila o sigurnosti i udobnosti uživanja uložene glavnice, a ovi se baš uvjeti kod svakog, a napose kod šumskog gospodarstva u velikom stupnju izpunjuju, ako se prisposobi sa drugim kojim poduzećem ili obrtom. Pošto je u šumskom gospodarstvu sigurnost i udobnost uživanja uloženih glavnica u većem stupnju uvjetovana, nego što u poljskom ili u kojem inom ratarskom gospodarstvu, stoga se mora dosljedno tomu i sa manjim kamatnim mjerilom zadovoljiti. Potreba ova iztiče se sa samim unutarnjim gospodarstvom, ako se neradi samo o velikih glavnicah, koje se nalaze u rukuh dotičnog šumoposjednika, već i o takovih, koje su uložene, ili se moraju na dugo vremena uložiti. Valja nadalje na umu imati, da dizanjem narodno gospodarstvene kulture i kamatno mjerilo pada, pa pošto mi u šumarstvu ustanovljujući obhodnu na veliko razdoblje računamo, moramo već obzirom na to i nješto manje kamatno mjerilo udariti. Napredkom narodno gospodarstvene kulture raste i vrijednost zemljišta, kao i njegovih produkta ne samo obzirom napram novcu, nego i obzirom napram drugih dobara; posjednik zemljišta ili šume biti će dakle uvjek bogatiji, a to postepeno povisivanje bogatstva nadoknadije prividni gubitak, koga šumsko gospodarstvo u razmjeru naprama kakav drugom obrtu donaša, ako u istom sudjelujuće kapitale nješto niže ukamati. Konačno se primjećuje, da razne vrsti glavnica u obće podnipošto nezahtjevaju jednako ukamačenje, pa ma da je uvjetovana jednaka sigurnost, udobnost uživanja i istodobno realizovanje istih.

Taj se pojav bar djelomice razjašnjuje subjektivnimi razlozi, jer se neradi samo o gospodarstvenih objektih, već i o takovih subjektih; nalazimo bo uslied toga takove šumoposjednike, koji opravdanom savjesti dozvoljuju, da se uloženi u šumskom gospodarstvu sudjelujući njihovi kapitali sa nješto manjim postotkom ukamačuju, pošto za njih šuma kao takova još razne druge vrijednosti ima, pa makar ove vrijednosti samo afektne bile, a te vrijednosti nedaju se u brojkah šumske rente označiti. — Poglavito pak to vrijedi za državu, koja mora imati na umu narodno gospodarstvene probitke, što no ih šuma u zaštitu proti elementarnim nepogodam itd. pruža.

Na temelju gornjih i mnogo ovim sličnih drugih činjenica ustanovljuje se dobitna mjera u šumarstvu po $3 - 3\frac{1}{2}\%$, ili najviše 4% kod crnogoričnih šumâ, a može pasti sve do na $2\frac{1}{2}\%$, a u slučajevih još i niže.

Spomenuli smo, da su glavni faktori, koji na visinu uputnog postotka djeluju, u prvom redu poznate tri vrsti prirasta po kolikoći, kakvoći i skupoći, nadalje upravni i kulturni troškovi, kao i porez i zemljištne glavnica. Pošto smo se već sa prva tri faktora pobliže upoznali, to mislim, da neće biti svišno, ako i potonje u glavnijih crtah još orišemo prije, nego što ćemo preći na samo računanje uputnika.

1. Upravni troškovi.

Ako iznašaju poprično jedinicu površine godimice tangirajući upravni troškovi v , onda se upravni kapital V može sliedećom jednačbom pronaći:

$$V = \frac{v}{0 \cdot op}$$

tako nam p postotak godišnjeg ukamačenja označuje.

Pojam o upravnoj glavnici ima se razširiti tako, da nam izraz $\frac{v}{0 \cdot op}$ ne predstavlja samo onu glavnicu, koja poprično tangira jedinicu površine, za da se plati upravitejlj dotične šumarije, nego ima ista takodjer i lugarsko osoblje plaćati, a osim toga i odpadajuću tangentu viših šumarskih činovnika itd. — u obće sve godišnje troškove osim kulturnih troškova i poreza.

Često je nastalo pitanje, da li je opravданo, da se upravni troškovi poprično porazdiele obzirom na površinu, a bez obzira na različitu starost pojedinih sastojina, te da li nebi moguće bolje bilo, da se upravni troškovi repartiraju po različosti sastojina. S jedne strane bi ovaj način samo računanje vrlo otegotio, a s druge strane govori u prilog jednakom repartiranju upravnih troškova baš ova činjenica, što je svaka sastojina u svom pomladku kao i u dobi sjecivosti najviše od upravnih troškova tangirana.

2. Porez.

Ako smatramo godišnji od jedinice površine platiti se imajući porez s kao izravnim zemljištnim porezom, naime takovim, koji se na temelju zemljištne rente ustanoviti ima, onda se nadje ovomu odgovarajuću glavnicu S po jednačbi:

$$\frac{s}{0 \cdot op} = S.$$

3. Zemljištne glavnice.

Proračunavanje zemljištne vrednosti je trovrstno:

- Prodajna vrednost (Verkaufswert),
- Nabavna ciena (Kostenwert),
- Prihodna vrednost tla (Bodenerwartungswert).

Promotrimo svaku od ove vrsti zemljištne vrednosti.

a) Prodajna vrednost tla je ona vrednost, koja se u stanovitoj okolini prigodom kupoprodaje zemljišta u obće uporabljuje, odnosno ovakova je vrednost olina, koja se s uspjehom samo onda upotrebiti dade, ako smo si na temelju već više obavljenih kupnja ili prodaja popričnu cienu po jedinici

površine ustanovili. Primjećuje se, da na malenih zemljišnih česticah ustanovljena poprična cienā tla ne može nikada mjerodavnom biti za veće šumske komplekse, pošto mogu stanoviti odnošaji i okolnosti malenim zemljišnim česticam znatenit u vrednost uvjetovati, imenito u blizini velikih mjesta.

b) Nabavna cienā (Kostenwerth) sastozi se iz sbroja svijuh izdataka, koji bijahu potrebiti u svrhu nabave za kulturu sposobnoga tla. Izdatci ovi sastoje se iz kupovne ciene dotičnog zemljišta, kao takodjer i iz svih melioracionih troškova i kamata prve i potonjih do onoga vremena, dok je tlo za proizvodbu sposobno postalo. Ako je primjerice jedan Ha močvarnog šumskog zemljišta stajao poprično 23 for., a za odvodnju potrošeno je odmah 32 for. poprično po Ha., te ako je sada ovo zemljište posle 3 godine postalo za kulturu sposobnim, onda je uz prihvaćeno gospodarstveno kamatno mjerilo od 3% njegova nabavna cienā jednaka

$$(23 + 32) \cdot 1.03^3 = 59.95 \text{ for.}$$

Nabavna cienā zemljišta može se u slučajevih tako znatno razlikovati od prave zemljišne vrednosti, da se ista samo u posebnih slučajevih za podlogu računanja uzeti može.

c) Prihodna vrednost tla je jednaka glavnici, koja se iz čiste zemljišne rente r proračunati dade, dakle $\frac{r}{1+op}$. Ako se ova vrednost iz rente pomoci financijalne doraslosti ili ustanovljene obhodnje izračuna, onda ona postigne svoj maksimum, te ima pravu gospodarstvenu vrednost, koju ćemo sa Bu označiti.

Samo računanje dade se najlaglje sledеćim načinom provesti:

Dohodci njekè sastojine sastoje se iz konačkog sjeka, podredjenih međutimnih i nuzgrednih užitaka (proreda, žirovina), dočim se razhodi sastoje iz kulturnih, upravnih i sjecivnih troškova kao i poreza.

Sada se imadu svi prihodi i razhodi na jednu te istu dobu svesti, za da se sbrojiti uzmognu. Troškovi sjećenja imaju se od dotičnih dohodaka odmah odbiti, jer će tada računanje mnogo jednostavnije biti.

Ako označimo dakle po izlučenju troškova sjećenja dohodak konačnoga sjeka u dobi financijalne obhodnje sa Hu , a u toj, b toj itd. godini uzsliedivše prorede takodjer po izlučenju troškova sjećenja sa Da, Db, Dc itd., onda iznasa iznos glavnog užitka svih na u tu godinu prolongiranih podredjenih užitaka:

$$Hu + Da(1+op)^{u-a} + Db(1+op)^{u-b} + Dc(1+op)^{u-c} \dots ;$$

prolongirana vrednost kulturnih troškova k jednaka je godini u dakle koncem obhodnje $k(1+op)^u$, a izraz

$Hu + Da(1+op)^{u-a} + Db(1+op)^{u-b} + Dc(1+op)^{u-c} \dots - K(1+op)^u$ predstavlja nam olinu iz sbroja glavnog i svih na u tu godinu prolongiranih podredjenih užitaka — minus kulturnih troškova na istu godinu prolongiranih, dakle konačnu vrednost takozvane zemljišne brutto rente (r), koja je još sa upravnimi troškovi (v) i porezom (s) obterećena. — Ako gornji izraz razdелиmo sa $\frac{(1+op)^u - 1}{1+op}$, onda dobijemo godišnji iznos tražene rente, a ako odbi-

jemo od potonje godišnje upravne troškove i porez, onda nam ostatak daje gospodarstvenu vrednost zemljišta Bu , pa je tada:

$$r = \frac{Hu + Da(1 \cdot op)^{u-a} + Db(1 \cdot op)^{u-b} + De(1 \cdot op)^{u-c} \dots - k(1 \cdot op)^u}{\frac{(1 \cdot op)^u - 1}{0 \cdot op}} - (v+s)$$

Ako nadalje razdielimo gornji za r ustanovljeni izraz sa $0 \cdot op$, onda dobijemo zemljišnu prihodnu vrednost Bu , naime:

$$Bu = \frac{Hu + Da(1 \cdot op)^{u-a} + Db(1 \cdot op)^{u-b} + Dc(1 \cdot op)^{u-c} \dots k(1 \cdot op)^u}{\frac{(1 \cdot op)^u - 1}{0 \cdot op}} - (V+S)$$

Istu ovu vrednost moramo dobiti, ako sve prihode i kulturne troškove na sadašnjost diskontiramo i onda od ovih $(V+S)$ odbijemo. — Glavni užitak, koji dolazi svakih u godina k sječnji, ima sadanju vrednost $\frac{Hu}{(1 \cdot op)^u - 1}$, proreda pako, koja dolazi prvi puta poslie a godina, a zatim u razdobljih od u godina, ima sadanju vrednost $\frac{Da(1 \cdot op)^{u-a}}{1 \cdot op - 1}$, analogno ovomu ima sadanju vrednost prorede, koja dolazi poslie b, c itd. godina.

Odbijemo li od sbroja na sadašnjost diskontiranih prihoda u istomu obliku sve razhode, onda nova razlika mora dati izraz za gospodarstvenu vrednost zemljišta Bu , dakle

$$Bu = \frac{Hu}{(1 \cdot op)^u - 1} + \frac{Da(1 \cdot op)^{u-a}}{1 \cdot op - 1} + \frac{Db(1 \cdot op)^{u-b}}{1 \cdot op - 1} + \frac{Dc(1 \cdot op)^{u-c}}{1 \cdot op - 1} - \frac{k(1 \cdot op)^u}{1 \cdot op - 1} - (V+S)$$

$$\text{ili } Bu = \frac{Hu + Da(1 \cdot op)^{u-a} + Db(1 \cdot op)^{u-b} + Dc(1 \cdot op)^{u-c} - k(1 \cdot op)^u}{1 \cdot op - 1} - (V+S)$$

t. j. isti izraz, koga smo i prije dobili.

Primjer. Neka borova sastojina ujetuje, da će dati po odbitku troškova sječenja sljedeće dohodke: Konačni sjek u vrednosti od 950 for., zatim prorede sa vrednosti u 20. godini od 5 for., u 30. god. od 18 for., u 40. god. od 25 for., u 50. god. od 28 for. — Ako kulturni troškovi iznašaju 30 for. poprično po Ha., a godišnji porez i uprava 3 for., onda bi se uz 3% ukraćenje izpostavila sljedeća vrednost tla:

$$Bu = \frac{950 + (1.03)^{60-20} + 18(1.03)^{60-30} + 25(1.03)^{60-40} + 28(1.03)^{60-50} - 30(1.03)^{60}}{(1.03)^{60} - 1} - \frac{3}{0.03} = \\ = \frac{900 + 5 \times 3.2620 + 18 \times 2.4273 + 25 \times 1.8061 + 28 \times 1.3439 - 30 \times 5.8916}{4.8916} - \frac{3}{0.03} = \\ = 77.04 \text{ for.}$$

U svakomu u knjigo- i računovodstvu dobro uredjenom šumskom kućanstvu dade se uviek približno prava gospodarstvena vrednost tla ustanoviti, koja ima biti podlogom daljnemu računanju, pa se stoga imaju k tomu takove sastojine birati, koje faktično odgovaraju kao uporabive srednjeoline.

Manjkaju li pako sve za Bu ustanoviti se imajuće podloge, onda nam ne preostaje drugo, nego ocjenom iz prodajne i nabavne cene tla pribaviti si potrebite podatke.

4. Kulturni troškovi.

Kapital, koji ima kulturne troškove podmirivati, dade se najbolje predstaviti obličkom, $\frac{k \cdot (1 \cdot op)^u}{(1 \cdot op)^u - 1}$, koji nam ništa drugo nepredstavlja, nego na sadašnjost diskontirane vrednosti kulturnoga troška k , koj se ima prvi puta odmah, a zatim svakih u godina, eventualno svaki puta koncem obhodnje po pojedinici površine izdati. — Ako označimo kapital ovaj sa C , onda je $C = \frac{k \cdot 1 \cdot op^u}{(1 \cdot op)^u - 1}$. Veličina kapitala C , koji odgovara uvek jednom te istomu k , nije dakle odvisna samo o visini kamatnog mjerila, nego i o visini obhodnje. Samo se po sebi razumjeva, da će C tim manji biti, čim je veći postotak p i obhodnja u , pošto faktori ovi samo divisor mijenjaju.

Primjer. Njeka sastojina zahtjeva 30 for. kulturnih trošaka po hektaru, onda je C

$$\begin{aligned} & \text{za 60godišnju obhodnju} \\ \text{uz } 3\% &= \frac{30 \times (1.03)^{60}}{(1.03)^{60} - 1} = 36.13 \text{ for.} \\ \text{uz } 4\% &= \frac{30 \times (1.04)^{60}}{(1.04)^{60} - 1} = 33.15 \text{ for.} \\ & \text{za 100godišnju obhodnju} \\ \text{uz } 3\% &= \frac{30 \times (1.03)^{100}}{(1.03)^{100} - 1} = 31.65 \text{ for.} \\ \text{uz } 4\% &= \frac{30 \times (1.04)^{100}}{(1.04)^{100} - 1} = 30.61 \text{ for.} \\ & \text{za 120godišnju obhodnju} \\ \text{uz } 3\% &= \frac{30 \times (1.03)^{120}}{(1.03)^{120} - 1} = 30.89 \text{ for.} \\ \text{uz } 4\% &= \frac{30 \times (1.04)^{120}}{(1.04)^{120} - 1} = 30.28 \text{ for.} \end{aligned}$$

Pošto je drvni kapital odvisan od obhodnje, stoga on vredi strogo uzeto samo za zagajenje sjećine, koja koncem obhodnje na red dolazi. S njime je posve drugačije, nego što je sa porez podmirujućom glavnicom, a to će nam razjasniti ovo, što slijedi:

Troškovna vrednost x godina stare sastojine kH_x iznaša:

$$kH_x = [(Bu + V + S) \cdot (1 \cdot op)^x + k(1 \cdot op)^x] - Da(1 \cdot op)^{x-a} + Db(1 \cdot op)^{x-b} \dots + Bu + VS$$

$$\text{ili } kH_x = [(1 \cdot op)^x - 1] (Bu + V + S) + k(1 \cdot op)^x - Da(1 \cdot op)^{x-a} + (Db \cdot (1 \cdot op)^{x-b} \dots)$$

Iz toga se dakle vidi, da u troškovnoj vrednosti upitne sastojine dolaze kamati od $Bu + V + S$ u obliku $(Bu + V + S) (1 \cdot op)^x - 1$), dočim se kulturni troškovi kao konačna vrednost k na xtu godinu prolongirani izpostavljaju.

(Slijedi).

Procjena šumskog ploda.

Piše Mijo Radošević.

(Nastavak).

B) Uputa o procjeni žirovine.

a) Kako se pronadje prorok ili modelno stablo?

Dok je šiška veće vrednosti bila, imali su trgovci ovdje ondje po koje stablo u šumi, koje krstiše imenom „prorok“. Oni udariše vrednost šiške na dražbi polag ovog stabla, s toga i ja pridržajem to ime za modelna stabla, koja se rabe kao podloga višegodišnjeg procjenjivanja. Ovo drvo zabilježiše bielom uljenom bojom preko izsječenog pojasa na kori, te ga ujedno brojem označiše.

Čuli smo već u I. dielu, da je plod ovisan od prirasta drva, a ovaj opet ovisi od kvantuma lišća ili od krošnje stabla.

Kako se modelno stablo izabire za podlogu taksatornu kod procjene drva, to je šumarom poznato, pa na isti način mogli bi jednom od ovih metoda proroke potražiti. Ja ču ovdje ipak pokazati, što držim za najpraktičnije o proručku u nejednolikih ponajviše naših starih šumah.

Lugari imadu tečajem godine dosta vremena, da potraže sva stabla svoga rezra, te da ih po vrsti označe.

Uzmimo, da imade u ravniči ležeći srez, koji će se kroz više godina prodavati, 50.000 lužnjaka, ja ču dati od toga 1%, t. j. 500 stabala po izvježbanom lugu izklupirati, a uz to i potražiti svako stablo, u koji razred krošnja spada, pak ču to ovako zabilježiti:

	$\frac{1}{4}$ kroš.	prorok $\frac{1}{2}$ kroš.	pror. $\frac{3}{4}$ kr.	pror.
od 30—50 cm, pr. promj.	= 45 stab.	= $45 \times 0.02 = 0.70$: 35st. = 0.70	20st. = 0.40
„ 50—60 „ „ „	= 40 „	= $40 \times 0.02 = 0.80$: 40 „ = 0.80	60 „ = 1.20
„ 60—70 „ „ „	= 35 „	= $35 \times 0.02 = 0.70$: 30 „ = 0.60	66 „ = 1.32
„ 70—80 „ „ „	= 20 „	= $20 \times 0.02 = 0.40$: 10 „ = 0.20	35 „ = 0.70
„ 80—90 „ „ „	= 8 „	= $8 \times 0.02 = 0.16$: 16 „ = 0.30	38 „ = 0.76
„ 90—100 „ „ „	= 2 „	= $2 \times 0.02 = 0.04$: 0 „ = 0.00	0 „ = 0.00
Ukupno	150	+	131	+ 219 = 500 stab.

Ako sam ovako uslijed razmatranja stojbine došao do uvjerenja, da je za svaku šumu od 100—1000 jutara dovoljno 10—50 proroka ili 0.1—0.2%, onda će za gornju šumu biti takodjer dovoljno 10 lužnjaka, akoprem bi to iznosilo samo 0.02% s razloga, jer je u ravniči dobrota tla prilično jednaka i jer ču ove najsjegurnije za inače dosta veliku nejednoličnost po Drauthovoj metodi računom pronaći.

Da se dakle dobije od 500 klupiranih stabala 10 proroka, mora se od ovih 20% oduzeti, jer je $500 \times 0.02 = 10.00$. Imademo dakle:

	$\frac{1}{4}$ kroš.	za $\frac{1}{2}$ kroš.	za $\frac{3}{4}$ kroš.
od 30—50 ctm. pr. pr.	1 prorok	1 prorok	0 prorok
" 50—60 "	= 1 "	1 "	1 "
" 60—70 "	= 1 "	1 "	1 "
" 70—80 "	= 0 "	0 "	1 "
" 80—90 "	= 0 "	0 "	1 "
Ukupno	= 3 proroka	+ 3	+ 4 proroka

Sad mi je zadaća tih 10 proroka u šumi potražiti i to pomoću štipaljke; ali osim toga moram potražiti i krošnju. Da uzmognem što bolje odabratи, moram uzeti 30 stabala, koja izračunanim odgovaraju, a sada tek između ovih odaberem 10, koje trajno markiram.

Kod izbora ovih proroka moram paziti, da je i položaj tla, na kojem stoje, u popričnoj dobroti, a moram nastojati i to, da budu ovi proroci na prosjecih ili kraj puta, t. j. da budu lako pristupni. Na isti način, kako sam kod ove šume ili lužnjaka postupao, postupat ћu i kod svake vrsti plodonosnog stabla i dobiv proroke, sastavim si dalnje potreboće u pisarni.

Kod klupiranja za točnije rezultate nije dovoljno razvrstati stabla, kojima se pronadju proroci, po debljinah i po vrsti krošnja, već se mora i bolest označiti, jer i ova odlučuje plodorod. Zato se ja služim sledećim obrazcem i oznakom:

šup hrast se bilježi	◎
crveno i bielo trulo	○
žuljavi	⊗
prevršen	✗
okružljiv	◦
vrlo suhi	⊖

dočim se suhar ni ne broji.

Bržeg pisanja i sbrajanja stabala radi, koje se u nižem obrazcu vidi, poslužujemo se već poznatim znakom,

gdje je • • = 2 stabla

	= 9 stabala
	= 10 "
	= 6 " medju hrpmama je 1 prevršen i 1 okružljiv
	= 10 " " " " 1 šup, a 1 sa suhim vrhom, itd.

Obrazac za štipana stabla.

Dolove												Naziv šume
Razredi prsnih promjera u centimetrima												Površina
30-50 50-60 60-70 70-80 80-90 90-100 100-120 120-n												jut.
O b l i k k r o s n j e												Vrst drva
1/4 1/2 3/4 1/4 1/2 3/4 1/4 1/2 3/4 1/4 1/2 3/4 1/4 1/2 3/4 1/4 1/2 3/4 1/4 1/2 3/4 1/4 1/2 3/4												
lužnjak												
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Ukupno
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	šupljih
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	okružljivih crveno bijelo trulih
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	žuljavih ili crvo- točnih
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	ranije i izbor proroka za 5-10 ili više godina dok se znatno kroz prore- dijanje ili progallivanje sastojina nepromjeni, nase buduće progjene znatno promjeniti nemogu, zabi- ježit čemo si ovde i te- meljnje t-t' i t'' pa i T-T' i T'' za uporabu bu- dućih godina.)
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	vrhosuhih
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	prevršenih
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Ukupno bolestnih
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Ostaje zdravih
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Proroci za zdrave
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Proroci za bolestne

Pomoćju ovoga obrazca, koji je obično uvezan u knjigu za sve šume ili u toliko svezakah, u koliko se partija sa plodomjerom radi, nastavljam sada predrađnje.

b) Predrađnje u pisarni.

Prvi mi je posao, da si pronađem temeljnici od proroka, a uz to i iznose (t , t_1 i t_{11})

za 1 stablo $\frac{1}{4}$ kroš. od 40 cm. pr. pr. = 0.126 m^2

„ 1 „ „ „ 55 „ „ = 0.238 "

„ 1 „ „ „ 65 „ „ = 0.332 "

3 „ „ „ „ ukupno $0.696 \text{ " } = t$

za 1 stablo $\frac{1}{2}$ kroš. od 40 cm. pr. pr. = 0.126 m^2

„ 1 „ „ „ 55 „ „ = 0.238 "

„ 1 „ „ „ 65 „ „ = 0.332 "

3 „ „ „ „ ukupno $0.696 \text{ " } = t_1$

za 1 stablo $\frac{3}{4}$ kroš. od 55 cm. pr. pr. = 0.238 m^2

„ 1 „ „ „ 65 „ „ = 0.332 "

„ 1 „ „ „ 75 „ „ = 0.442 "

„ 1 „ „ „ 85 „ „ = 0.567 "

za 4 stabla $\frac{3}{4}$ kroš. od ukupno $1.579 \text{ " } t_{11}$

Kada sam to pronašao, onda tražim si dalje temeljnice T , T_1 i T_{11} i to ne za 500 stabala, nego za 10 puta toliko, jer imam tomu srodnih ukupno 50.000 stabala i to:

4500 sa $\frac{1}{4}$ kroš. od 40 cm. pr. pr. = $0.126 \times 4500 = 567 \text{ m}^2$

4000 „ „ „ „ 55 „ „ = $0.238 \times 4000 = 952 \text{ "}$

3700 „ „ „ „ 65 „ „ = $0.332 \times 3500 = 1162 \text{ "}$

2000 „ „ „ „ 75 „ „ = $0.442 \times 2000 = 884 \text{ "}$

800 „ „ „ „ 85 „ „ = $0.567 \times 800 = 454 \text{ "}$

200 „ „ „ „ 95 „ „ = $0.709 \times 200 = 142 \text{ "}$

15000 sa $\frac{1}{4}$ kroš. ukupno T 4161 m^2

3500 sa $\frac{1}{2}$ kroš. od 40 cm. pr. pr. = $0.126 \times 3500 = 441 \text{ m}^2$

4000 „ „ „ „ 55 „ „ = $0.238 \times 4000 = 952 \text{ "}$

3000 „ „ „ „ 65 „ „ = $0.332 \times 3000 = 996 \text{ "}$

1000 „ „ „ „ 75 „ „ = $0.442 \times 1000 = 442 \text{ "}$

1600 „ „ „ „ 85 „ „ = $0.567 \times 1600 = 907 \text{ "}$

15100 „ „ „ „ ukupno T_1 3738 m^2

2000 sa $\frac{3}{4}$ kroš. od 40 cm. pr. pr. = $0.126 \times 2000 = 252 \text{ m}^2$

6000 „ „ „ „ 55 „ „ = $0.238 \times 6000 = 1428 \text{ "}$

6600 „ „ „ „ 65 „ „ = $0.332 \times 6600 = 2191 \text{ "}$

3500 „ „ „ „ 75 „ „ = $0.442 \times 3500 = 1547 \text{ "}$

3800 „ „ „ „ 85 „ „ = $0.567 \times 3800 = 2155 \text{ "}$

21900 „ „ „ „ ukupno 7573 m^2

Kada sam ovako pronašao temeljnice, koje sačuvam za višegodišnje procjene, onda mogu uztvrditi, da se zrnje (z) žira, šiške ili ma kojeg ploda na prorocih odnosi naprotiv zrnju (Z) sveukupnog stabla ove ili one vrsti krošnje, kao što temeljnice (t t_1 i t_{11}) proroka naproti temeljnicam (T T_1 T_{11}) svih stabala, ili ako to matematički napišemo:

$$z : Z = t : T \text{ onda je } Z = \frac{z \cdot T}{t} \text{ za } \frac{1}{4} \text{ kroš.}$$

$$z_1 : Z_1 = t_1 : T_1 \quad " \quad Z_1 = \frac{z_1 \cdot T_1}{t_1} \quad " \quad \frac{1}{2} \quad "$$

$$z_{11} : Z_{11} = t_{11} : T_{11} \quad " \quad Z_{11} = \frac{z \cdot T_{11}}{t_{11}} \quad " \quad \frac{3}{4} \quad "$$

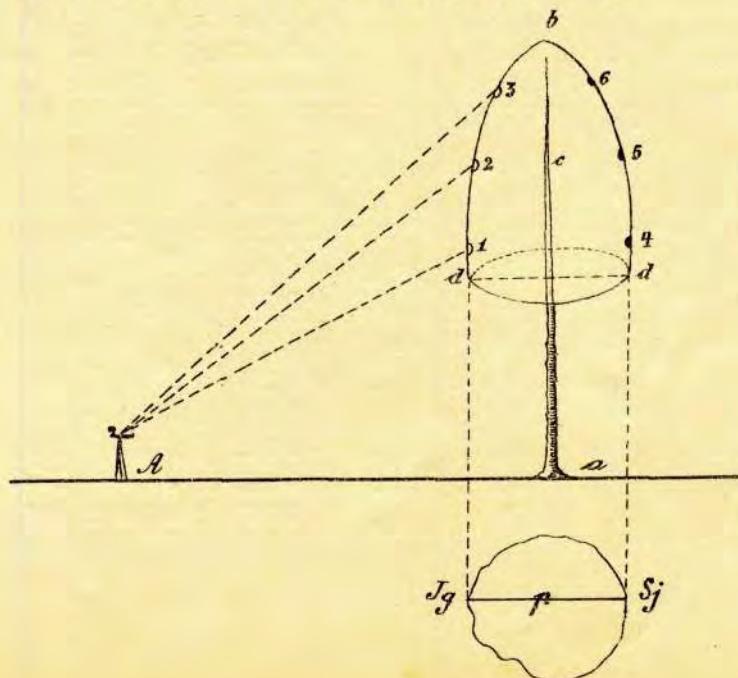
Zrnje ($z - z_1 - z_{11}$) treba pomoću posebnog stroja, kojega Neuhofer u Beču komad po 90 for. prodaje, kroz pouzdane lugare prije prodaje žirovine pronaći.

c) Što je plodomjer i kako se upotrebljuje?

Plodomjer (Fruchtschätzer) je povećan dalekozor sa prenosom objektiva na okular pomoću prizme, te je obskrbljen stakлом tako, da motritelj njime na krošnju stabla bez naprezanja vrata zrnje žira zgodno brojiti može.

Poznato nam je, da je površje predmeta uhvaćeno u objektu stroja tim veće, čim iz veće daljine motrimo, zato je Neuhofer na tom plodomjeru skalu za udaljenost od 15, 20, 25, 30, 35 do 40 met. načinio, pa ako naša slika ovisno na objektivnu leću pada, onda hvata ova motrištno površje, kako to skrižaljka pod I. pokazuje. (Vidi skrižaljku na strani 421.)

Mi moramo ovaj plodomjer uvek naproti krošnji stabla koso namještati, da plod uočiti možemo, kako nam to evo ovaj lik predočuje.

Skrižaljka I.

Oplošja motrilišta, koji se uočuje kod raznih odaljenosti za plodomjer Neuhöfera.

odalj. m.	Promjer	Površje Motrilište	O p a z k a
	mt.	m ²	
15	0·84	0·55	
20	1·15	1·04	
25	1·46	1·67	
30	1·77	2·46	
35	2·08	3·40	
40	2·39	4·48	Skrižaljka ova brzo se sastavi za veći ili manji plodomjer, nu je obće rabljeni od Neuhofera, time da potražimo na žiru ili vertikalnom predmetu za svaku odaljenost i u naravi promjer, a polag toga i oplošje.

Skrižaljka II.

O postotku prida, koji se u raznoj visini i odaljenosti oplošju (uočilišta) motrilišta pod I. pribrojiti imade.

Visina motrilišta	Odaljenost od debla u metrih								Opazka
	15	20	25	30	35	40	45	50	
	p o s t o t c i								
4	3	1	0	0	0	0	0	0	
8	7	3	2	1	0	0	0	0	
12	12	6	3	2	1	0	0	0	
16	16	10	6	3	2	1	0	0	
20	20	12	8	4	2	2	1	0	
24	25	15	10	5	3	2	2	1	
28	29	18	12	6	4	3	2	1	
32	34	21	14	7	5	3	2	1	
36	39	24	16	8	6	4	3	2	
40	43	26	18	9	6	4	3	2	

Skrižaljka III.

Oplošja uočilišta, kod raznih odaljenosti za plodomjer Neuhöfera polag skrižaljke I. + % označen u skrižaljki II. za razne visine motrilišta.

Visina motrilišta	Odaljenost od debla u metrih								Opazka
	15	20	25	30	35	40	45	50	
	zbiljno uočilište u m ²								
4	0·57	0·56	0·55	0·55	0·55	1·55	0·55	0·55	
8	1·11	1·07	1·06	1·04	1·04	1·04	1·04	1·04	
12	1·87	1·77	1·72	1·70	1·68	1·67	1·67	1·67	
16	2·85	2·71	2·47	2·54	2·51	2·48	2·46	2·46	
20	4·08	3·80	3·67	3·53	3·46	3·43	3·40	3·40	
24	5·60	5·15	4·93	4·70	4·61	4·56	4·56	4·52	
28	6·97	6·38	6·05	5·73	5·62	5·57	5·51	5·46	
32	9·47	8·55	8·06	7·56	7·42	7·28	7·21	7·14	
36	—	—	—	—	—	—	—	—	
40	—	—	—	—	—	—	—	—	

*

Po tom nam je uočeno površje krošnje i veće, nego li onda, kad bi osovno padalo, zato sam si stvorio skrižaljku pod II., koja nam pokazuje, koliko postotaka moramo dodati skrižaljci pod I., da se istini primaknemo. (Vidi skrižaljku II. na strani 421.).

Da ne trebamo i to pribrajati, stvorio sam si iz ovih dviju skrižaljka skrižaljku III. (Vidi na strani 421.).

LISTAK.

Osobne viesti.

Imenovanje. Ban kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije blagoizvolio je imenovati kod križevačke imovne obćine šumarskim pristavom i upraviteijem šumarija u Kloštru Ivaniću računar, pristava Matu Kovačinu, upravitelja šumarija u Ivanskoj šum. pristava Josipa pl. Auea; nadalje šum. pristavom šum. vježbenika Mirka Majera privremenim računar, pristavom šum. pristava Skendera pl. Lajera; zatim privremenim šumar. vježbenikom abiturijenta šumarstva Josipa Crkvenca, Hinka Begnu, Juraja Dražića i Matu Grdenića, sve sa sustavnimi berivi.

Šumarsko i gospodarsko knjižtvo.

Nedavno su izašle izpod štampe slijedeće knjige:

Koller, Dr. Thdr. „Die Imprägnirunstechnik.“ Handbuch der Darstellung aller fäulnisswidersteh. wasserdichten u. feuersich. Stoffe. 8° (XVII, 442 S. mit 45 Abbil.), Wien A. Hartleben, a stoji 6 mark.

Michael, Edm. „Führer f. Pilzfreunde.“ Die am häufigsten vorkomm. essbaren, verdächt. u. gifti. Pilze (Ausgabe B mit 40 Taf. enth. 47 nach der Natur gemalte u. photomechanisch f. Dreifarbenbuchdr. reproducirte Pilzgruppen. 8° (X, 26 S. m. 40 Bl. Erklärgn.). Zwickaa Förster u. Borries. Geb. in Leinw., a stoji 6 mrk.

Wünsche, Prof. Dr. Otto „Die verbreitesten Käfer Deutschlands.“ Ein Uebungsbuch f. den naturwiss. Unterricht. 8° (XVI, 212 S. mit 2 Taf.). Leipzig B. G. Teubner. Geb. in Leinv.. a stoji 1 mrk.

Bechman, Ludv. „Geschichte u. Beschreibung der Rassen des Hundes.“ Hrsg. u. illustr. v. B. 2 (Shluss) Bd. 4° (XIII, 351 S. mit Hzst.), Braunschweig, F. Vieweg u. Sohn. a stoji 10 mrk.

Sa drvarskog tržišta.

Promet šumskih proizvoda. Po viestih iz Rieke bio je promet sa rezanom gradjom u mjesecu kolovozu posve mlijatav, te se takove gradje mnogo izvazalo u inozemstvo.

Bačvariske gradije doveženo je iz Srbije i to iz kragujevačkog okružja dosta znatna količina, te je odpremljeno sa jedrenjačom „Zriny“ u Oporto (Portugalsku), a djelomice sa jedrenjačom „Deak“ u Rotterdam (za Njemačku namjenjeno.) Drvo je liepo, skoro pojednako široko i od većih omjera. To je prva takova roba, koja je iz Srbije preko Rieke dopremljena.

Mekana gradja prolazi živahno, a dopremljena je na Rieku iz krvatskih, kranjskih i štajerskih šuma. Od takove robe dopremljena je zantna količina za njenu riečku kuću.

Cijena je takovoj robi sliedeća:

Hrvatska jelovina 10 mm.	4 mt. dulj.	20—40 cm. šir.	for. 23
" " 13 "	4 "	20—40 "	" " " 20
" " 19 "	4 "	20—40 "	" " " 18·50
" " 25 "	4 "	20—40 "	" " " 16·50
" " 30 gore do 60 mm.	4 mt. dulj.	20—40 cm. šir.	for. 17 morali for. 14·50

Bukovi tavoleti za Mesinu (monte) stoje for. 12 —

" testoni " " " " 27 —

za 100 kom. franko na brodu na Rieci.

Dražbena prodaja u Vinkovcima. Na 8. kolovoza t. g. obdržavana je javna dražbena prodaja stabala kod brodske imovne občine, te su sliedeće šumske čestice prodane:

Migalovce, kupac	Miller za	for. 1,831 —
Glogovac,	Kern	for. 11,468 —
Repača,	Vuk	" 10,273 —
Radjinovce,	Leiner i Dreibholz za	" 18,000 —
K. Ostrovo,	Leiner i	" " " . .	" 18,100 —
Gradina,	Société za	" 66,760 —
Slavir,	Société	" " " . .	" 31,560 —
Jošava,	Moor	" " " . .	" 41,217 —
Rastovica,	Wertheimer za	" 17,500 —
Dubovica,	Gomiršek	" " " . .	" 32,280 —
Orljak,	Gomiršek	" " " . .	" 27,900 —
		ukupno for.	276,889 —

Prodane nijesu sliedeće šumske čestice:

Dolac,	procjenjeno na	for. 5,309
Banovdol,	" " "	23,193
Kunjevci,	" " "	30,410
Almaš,	" " "	7,065
	ukupno for.	65,977

Budući je u dotičnom dražbenom oglasu ciela drvena gromade bila procijenjena sa 330.160 for. iznala veći utržak prodanih šumskih čestica za for. 12.706 ili oko 5%.

Različite vesti.

Zemaljsko društvo činovnika, proizvoditelja drva i dryotrzaca u Budapešti. Takovo društvo ustrojilo se pod pokroviteljstvom držav. tajnika u ministarstvu za poljodjelstvo p. n. g. Alb. Bedöñ na 14. kolovoza t. g. u Budapešti. Svrha ovomu družtvu je ta, da se umne sile družvenih članova čitanjem shodnih razprava vježbaju; da se međusobna družvenost šum. činovnika unapredi; da se pribave mesta onim stručnjakom, koji bi službu trebali i da se oskudni članovi podpomažu. Po tomu se vidi, da je svrha toga družtva vrlo plemenita i užvišena, pa stoga želimo istomu družtvu najbolji uspjeh.

Za predsjednika toga družtva izabran je Ad. Kohn (zastupnik dioničkog družtva za obrt sa drvi L. pl. Poperra).

Prvim podpredsjednikom izabran je Al. Klein (zastupnik tvrdke S. Kiein), a drugim podpredsjednikom Ig. Szekély (ravnatelj cikcerovog dionič. družtva za šumarski obrt.)

U odboru izabrani su 30 najodličniji viši činovnici znamenitih peštanskih tvrdka.

Tko želi biti članom družtva, ima se prijaviti družtvenom tajničtvu (Budapešta, svratište Paris), kod kojega se mogu pobliže obavesti saznati.

Vesti zemaljskog izložbenog odbora*.

(Nastavak.)

Slike za izložbu. U smislu potankoga programa o podjelbi skupinah izložbenog odjela kraljevinah Hrvatske i Slavonije na milenijskoj izložbi u Budimpešti g. 1896. prikazati će se najznamenitiji naši gradjevni spomenici i najljepši predjeli domovine naše u akvarelnih slikah i fotografskih snimcima. Na molbu zem. izl. odbora povjerila je kr. zem. vlada, odjel za bogoštovje i nastavu, slikarije i fotografiranje gradjevnih spomenika i predjela vrstnim silama, te je izaslala tri slikara i pet fotografah u sve krajeve zemlje, da po naputku kr. zem. vlade slikaju i fotografiraju sve što je s historičkoga gledališta najznamenitije i što je priroda stvorila najljepšega u našoj na prirodnih krasotah bogatoj domovini.

Prema odredbi kr. zem. vlade slikati će se u akverelih sledeći predmeti: u županiji ličko-krbavskoj: Nehaj-gradina u Senju, Sokovac-gradina u Brinju, Karlovića dvori kraj Komića, Švica sa vodopadom kraj Otočca, izvor Une, pogled sa Pogledala (plateau) na vrelo i Korenicu — slikar Cikoš. U županiji modruško-riečkoj slikati će slikar I ve ković: stari Frankopanski grad, kulu u Ogulinu, Touuj grad, razvaline Cetinj-grada u kotaru slunjskom, Slunj, Frankopanske gradine Grobnik, Drivenik, Grižane i Bakar. Isti umjetnik slikati će u županiji Zagrebačkoj: Medvedgrad kraj Zagreba, Zrinj grad kraj Divuše u kotaru dvorskem, stari grad nad Dubovcem kraj Karlovaca, grad Opatiju u Topuskom; — u županiji varaždinskoj grad Trakošćan i ruševinu Mali Kalnik, Slikar Landsinger slikati će u županiji virovitičkoj ruševine u Erdutu i kod Orahovice, te manastir kod Orahovice, crkvu pravoslavnu iz vana i iz nutra; a u županiji sriemsкоj ruševine grada Iloka i Šarengrada.

Fotografirati će se sledeći gradjevni spomenici i predjeli u županiji ličko-krbavskoj, fotograf M argetić: gradine Nehaj u Senju, Sokolac u Brinju, Zvonograd u Palanki, Rakovnik u Zrmanji, Prozor-Vital kraj Otočca, Karlovića dvori kraj Komića, Švica sa vodopadom kraj Otočca, Bunić sa ceste u Dolu, Mrsinj-grad kraj Korenice, pogled sa pogledala na Vrelo i Korenicu, pogled na Martinbrod na Uni.

U županiji modruško-riečkoj, fotograf Hinko K rapek iz Karlovaca: stari Frankopanski grad, kula u Ogulinu, razvaline Plaška glava, Touuj-grad, Modruš-grad, Slunj. Frankopanski grad kastel, na Trsatu, Frankopanski grad Grobnik; Lopar i Kaštel u kotaru Novom, Frankopanske gradine Ledenice, Drivenik i Grižane, ruševine Krstinja, Klokoč i Otmić u kotaru Vojnić; Frankopanski grad Bakar, grad Severin i Bosiljevo u kotaru Vrbovsko.

U županiji zagrebačkoj, fotograf M osinger: Medvedgrad i Susjedgrad kraj Zagreba, gradine Gvozdansko, Pedalj i Zrinj u kotaru Dvor; turopoljski grad Lukavec kraj Velike Gorice, Starigrad nad Dubovcem kraj Karlovaca, Ozalj, Brlog, Opatija, Klinac-grad i starinska crkva u Čuntiću, kotar Petrinja, Caprag kraj Siska, Starigrad u Samoboru, Okićgrad.

U županiji varaždinskoj, fotograf M onsiger: gradovi Klenovnik, Trakošćan, Veliki Tabor, Varaždin; ruševine Cesargrad, Greben, Mali Kalnik, Kostel, Krapina.

* Pod ovim nadpisom priobćene vesti pretiskuju se u „Šum listu“ doslovce onim pravopisom, kakovim su pisane u „Vesti“ predsjedničtva zemaljskog izložbenog odbora za sudjelovanje Hrvatske i Slavonije na tisućgodišnjoj izložbi kraljevine Ugarske. Uredničtvo.

U županiji bjelovarsko-križevačkoj: Stara crkva sv. Križa u Križevcima, gotička crkva Franjevacah u Kloštru Ivaniću, stari grad Gjurgjevac iz god. 1488., Garić-grad i kapela u Palešniku, crkvica u Bojanki, stara kelska grobišta u pieskima u Podravini, Jelen-grad kod gornje Jelenske, manastir i crkva lepavinska iz god. 1580., grad Kalnik — Fotograf Inkiostri.

U županiji požeškoj, fotograf Inkiostri: stari grad Vrhovac kraj Požege, Velika, templarska kapelica na groblju u Kobašu, gradine Stupčanice i Dobra kuća u Velikoj Bastaji, gotička kapelica sv. Ane u V. Bastaji, ruševine benektinske opatije u Bieli, ruševine samostana sv. Helene u Bieli, gradina u Čakovecu, Kamengrad u Buču, Starigrad u Pakracu.

U županiji virovitičkoj, fotograf Hodina: ruševine Erdut, Valpovo, Kologjvar kraj Čepina, Ružica kraj Orahovice, Bedem-grad kraj Našicah i Špišić-Bukovica; stolna crkva u Djakovu, Vodopad na Jankovcu, grb grofova Pejacsevics-Virovitičkih uklisan u kamen.

U žup. sriemskoj, isti fotograf: ruševine starog grada u Iloku, stara r. k. crkva u Šaren-gradu ili ruševina Šarengrad i Kapela „gospa od mira,” u kojoj je g. 1699. skljopljen karlovački mir.

S i t n i c e .

Praktično mjerjenje stabala. Svakako zavisi u različitim okolnostih, dali ćemo kod mjerjenja stabala upotrebiti letvu (motku) ili mjeraču vrpcu. Najviše se rabi mjerača letva kod mjerjenja stabala. Prednost ima takova letva tu, što nam pri mjerjenju daje sigurne podatke, a osim toga može se ovakova letva načiniti skoro bez ikakvog troška.

Kakovu prednost ima ocejelova mjerača vrbca od mjerače letve, može se lako prosuditi po tomu, što se mjerjenje brzo obavljati može, — imenito u sječinah, gdje stabla na blizu leže. Osim toga netrebamo mjeriti točku srednjega promjera, nego ju možemo bez zapriče pronaći.

Obične prtene (platnene) mjerače vrbce jesu na štetu stoga, što se njihova duljina često mjenja, te stoga moramo duljinu takove vrbce više put kušati na stablu, koje je prije točno izmjereno bilo u svrhu, da vidimo, da li se nije duljina vrbce promjenila. Takovu vrbcu težko je izpraviti, a ako se šnjome mjeri, onda mogu i kod mjerjenja stabala po duljini velike pogriješke nastati.

Odjeća od drveta. Neima dvojbe, da će se skoro početi prodavati odjeća od drveta, jer će biti jeftinija i trajnija od svake druge latkovine. Do sada pravio se dođeš dryni pamuk iz drynih vlakna, koji je sličan običnomu suknu, ako se takova vlakna tkeju.

Nu nova tkanina, kako dokazuje patentni tehnički ured Rich. Lüdersa u Görlitzu, proizvadja se iz borovog i jelovog drveta tako, da se ovakovo drvo na komadiće raztrga, te onda nekim lučbenim postupkom bieli. Poslije toga postupka može se ovakovo razdrobljeno drvo na različiti način upriličiti u bielu i mekanu kašu, koja se onda pomoću perforiranih ploča tlaci. Preostavši konci suše se parom i onda se tkaju. Ovakova tvorina može se vrlo jeftino načiniti, a ima liepo lice, te se može bojadisati, kako se hoće.

Po svoj prilici, da će se ta tvorina ponajprije prodavati kao imitacija pravoga pamuka.

Propala šuma u Turskoj. Za arheologe i botaničare puklo je široko polje za iztraživanje pokraj Biledšika, naime u mjestanju Gelbazanu. Nedavno pronašli su težaci kod kopanja treseta neku propalu šumu, a mjestimice proviruju na površinu ciela cieclcata ogromna stabla, buduć leže na širokoj pjeskovitoj podlozi (steralju), skoje se je gornji sterajl crnice naokolo udubio.

Pojedina stabla mjere u promjeru 36 stopa, a obično su debela 2 mtr. Ovakova stabla leže u smjeru od sjevero-iztoka prama jugo-zapadu, te su skoro sva bez koričnja, mjestimice na polak prebijena. Znameniti turski botaničar Ismajil Beg, koji je još i sa drugima botaničarima ovakova stabla iztraživao, nije mogao do sad ustanoviti, kakova su to drveća. Po vanjštini slična su ova ogromna stabla običnim hrastovim, dočim je srž veoma smolovita, te gori žestoko poput baklje. Kod gorenja izbjija iz takovog drveta njekakav čudnovato mirisavi dim. Mjestni žitelji počeli su sada izkpati takova stabla, pa neće dugo potrajati, to će nestati svaki trag ovim gorostasom drevne prošlosti.

Neprijatelji riba. Medju biline, koje su ribam štetne, brojimo ponajprije *Elodea canadensis* (Wasserpest), koja stajeće vode a i manje rieke tako obraste, da ribe u njoj pogibaju; isto tako štetna je po ribe prava močvarnica *Bidens cernua* (Zweizahn). Ali mnogo su štetniji ribami gribovi, osobito pak pliesan i cjeputci (*Schizomyctes*). Najopasniji su oni u plodovištih, gdje prevuku jaja i ribe tako, da uslijed toga poginuti moraju.

Opazilo se nadalje, da je voda, koja dolazi iz poplavljениh livada natrag u jezero, ribaru škodljiva, te da su ribe uslijed toga u velikom broju pogibale. Uzrok tomu, neima se tražiti toliko u kakvoći zemlje ili u raznih travah, koje se nalaze na tako poplavljenoj livadi, već će više biti uzrok tomu množina trulih organskih tvari, koja je voda izprala i u ribnjak donjela. Isto tako može već nagla pljuskačica, koja donosi vodu iz livada, ribam škodljiva biti, pošto se na ovakovih livada, osobito za toplog i vlažnog vremena, u uginulih bilinskih čestih nalazi uvjek velika množina bakterija.

Medju sisavci imadu ribe samo dva važnija neprijatelja, a to su vidra i voden voluhar. Ali zato nalazimo veći broj neprijatelja medju pticama, koje love ribe bilo samo prigodice, bilo pak, da izključivo samo od njih živu. Izmedju sijaset ptica, koje ribu love i njom se hrane, iztiču se osobito sliedeće: jastrebar (*Flussadler, Pandion haliaetus*), lunja crnasta (*Falco ater, der schwarzbraune Milan*), sve vrsti čapalja, galebova, čigra ili ribolovka, gnjurica i pataka uz mnogo drugih.

Od gmazova obzira je važna zelena žaba ili kreketuša.

Od zareznika štetni su ribam voden kornjaši, osobito pako fam. *Dytiscus*, štetne su liblele ili gospodjice (*Wasserjungfer, Libellen*), koje u vodah žive, te su štetne ribam kao razvijeni zareznički i kao ličinka.

Nametnici riba sačinjavaju ogroman broj, a taj se sastoji najviše iz raznih crva, iz najmanjih vrsti raznih korepnjaka i nevida. Bolest riba zvana kozice (*Pockenkrankheit*) pokazuje se time, da se na ljuskah ribe pokazuju modro-sive, gusto-sluzave pjegje, koje se po cijelom telu ribe razprostranjuju. U ovih pjegah pričvrste se sitni nevidi, što prouzročuje upalu kože. Osim toga pokazuje se kod ribe, osobito pak jegulje vrlo često šuga i to u malimi poput leće velikimi mjeđurići, koji su gusto sluzastom tekućinom napunjeni. U redu crva nalazimo kao štetnike trakovice i oblenjake (*Band u. Rundwürmer*), koji dolaze većim djelom u crievi, ali djelomice i u mišicah.

I medju korepnjacima nalazimo nametnika riba, osobito pak *Lernaea, Argulus, Ergasilus*, koji medju krapovi veliku štetu počinuti znaju.

B. K.-š.

Šume i šumska uprava u području županije požežke. U Požegi doštampana je knjiga sa 99 stanica pod nadpisom: „Izvješće upravnog odbora županije požežke o poslovanju za god. 1894.; zatim kr. podžupana iste županije ob uređovanom djelovanju kr. žup. oblasti u Požegi i područnih joj kr. kotarskih oblasti za vrijeme od 1. siječnja do 31. prosinca 1894.“, te ćemo ovdje priobčiti samo ono, što se tiče lik šumarstva u području rečene županije u svrhu, da se naši stručari upoznaju sa šumskimi prilikama ubavog kraja požežkog.

Na str. 88. do 98. spomenutog izvješća priobćuje se doslovce sliedeće:

Šumarskovo. Šume prostiruće se unutar granica starog provinciala županije požežke zapremanju prostor od 204.472 jutra 1414 □⁰ napram cjelokupnoj zemljistoj površini od 413.503 jutra 451 □⁰. Od pomenute šumske površine odpada na posjed privatnika i inih 153.662 jutra 1067 □⁰ a ostalo t. j. 50.810 jutara 337 □⁰ računajući ovamo i površine šumom obraslih pašnjaka, vlastništvo je urbarnih imovnih občina, kojih je 238 na broju, te koja tvore 25 upravnih občina, a ove opet tri politička kotara.

Cijelokupni taj šumski posjed urbarnih imovnih občina od 50.810 jutara 337 □⁰ razdieljen je u šest šumskeh kotara i jednu šumsku čuvariju i to:

I. Šumski kotar sa sjedištem u Vilićselu obuhvaća upravne občine Brestovac i Stražeman — sa šumskom površinom od 10.233 jutra 244 □⁰, te sastoje iz 61 urb. občine sa 582 ³/₁₉₂ selišta.

II. Šumski kotar sa sjedištem u Pleternici, sačinjavaju ga upravne občine Pleternica, Ruševi i Jakšić — sa šumskim površjem od 6796 jutara 491 □⁰, te broji 46 urbar. občina sa 466 ¹¹⁷/₁₉₂ selišta.

III. Šumski kotar sa sjedištem u Kutjevu, zaprema šumsku površinu od 11.771 jutra 266 □⁰, a obuhvaća upravnu občinu Begtež, Kutjevo, Kaptol i Velika, koje sastoje iz ukupno 40 urbar. občini sa 626 ⁷⁷/₁₉₂ selišta.

IV. Šumski kotar sa sjedištem u Pakracu, sastoje iz upravnih občina: Badljevina, Buč, Dragović, Lipik i trg. Pakrac, te broji 34 urbar. občine sa 512 ¹³⁷/₁₉₂ selišta, a zaprema šumsku površinu od 6076 jutara 840 □⁰.

V. Šumski kotar sa sjedištem u Daruvaru sačinjavaju upravne občine Bastaji vel., Gjulaves, trg Daruvar, Daruvar vanjski, Končanica i Sirač, sastojeć iz 28 urbar. občina sa 598 ¹⁹/₁₉₂ selišta, zaprema šumsku površinu od 6830 jutara 1171 □⁰.

VI. Šumski kotar sa sjedištem u Uljaniku, obuhvaća upravne občine: Antunovac, Dežanovac, Uljanik i Gaj; zaprema šumsku površinu od 5172 jutra 475 □⁰, a broji 15 urbar. občina sa 560 ¹³/₃₂ selišta.

I napokon šumska čuvarija Cernik, obuhvaća lih upravnu občinu Cernik, sastoeću iz 14 urbar. občina sa 162 ³⁹²/₄₄₈ selišta sa šumskom površinom od 3930 jutara 39 ²⁴/₄₈ 50 □⁰.

Uprava nad urbar. občinskim šumama povjerena, je kako se iz jur navedenoga rzsabrat može, šestorici občinskih šumara, kojim su u cijelom podredjena 102 lugara, — dočim je uprava šumske čuvarije Cernik, poradi nemogućeg shodnijeg zakotarenja povjerena upravitelju gospodarstvenog ureda gradiške imovne občine.

Želeći u glavnom predstaviti rad na polju šumarstva i lovstva tečajem god. 1894. u starom provincialu županije požežke, razlikovati će lagljeg pregleda radi 7 raznih grana i to:

1. Šumske gojitbe. Prije svega spomenuti je, da su područna vlastelinstva što se šumskog kultura tiče u zadnjih godinah znatno napredovala, — osobito je iz taknuti vlastelinstvo Brestovac, Daruvar i Kutjevo. Ova tri vlastelinstva naplodjujući tekuće godišnje sjećine, pošumiše jur i znatne već od davnina izsjećene — nu nenaplođene šumske površine.

Što se pako šumsko gojbenih radnja u šumah urbar. občina tiče, primjetiti je, da su tečajem minule godine sliedeće u pojedinim šumskoj uprav. kotarih izvedene i to:

a) U području šumarije vilićelske pretvorena je pašnička površina od 36 jutara u šumu tako, da je ista žiron zasijana (ručnim načinom), te je za pošumljenje iste potrošeno po jutru 3 mjerova, dakle ukupno 108 mjerova žira. Osim toga zasijano je više čistina u raznih šumah pomenute šumarije, u ukupnoj površini od 6 jutara, za koju sjetvu je 18 mjerova žira potrošeno.

U svrhu naravnog pomladka pako stavljena je u predzabranu šumska površina od 1134 jutra.

Nadalje zasnovana su u području te šumarije dva šumska vrta i to jedan u Vrhovci gornji, u kojim se nalazi: 10.000 omorikovih biljka, 200 ariževih, 750 kestenovih, 400 orahovih i 20.000 jasenovih, a drugi u Gučani, u kojem se: 4500 omorikovih, 1100 kestenovih i 900 orahovih biljka nalazi.

b) U području šumarije kutjevačke napose u šumah područja upravne obćine Kutjevo zasadjeno je do 15.000 omorikovih biljka, — osim toga posijano je pod motiku 20 hektolitara žira.

U tamo osnovanom šumskom vrtu nalazi se do 100.000 mlađih omorikovih biljka.

U upravnoj obćini Begtež stavljen je u svrhu naravnog podmadraka još god, 1893. šumska površina od 816 jutara 455□⁰ u predzabranu, gdje se danas već liepi i bujni hrastov pomladak nalazi. Nadalje zasijano je (ručnim načinom) više šumskih čistina u površini do 25 jutara, za koju sjetvu je 75 mjerova žira potrošeno, a osim toga je u raznih tamo područnih obćinskih šumah presadjeno do 36.000 omorikovih trogodišnjih biljka.

U području upravne obćine Kaptol stavljen je u svrhu naravnog pomladaka tečajem god. 1893/4. u predzabranu 492 jutra šume, u području šumarije pleterničke napose u području upravne obćine Ruševu posadjeno je u ondašnjih urbarskih šuma:

6200	dvigodišnjih biljka	omorike
760	"	crnoga bora
260	"	oraha
200	"	javora

a osim toga zasijano je 14 hektolitara žira.

U tamošnjem šumskom vrtu presadjeno je

5000	omorikovih biljka	i
6000	orahovih biljka	

a osim toga je zasijano 15.000 oraha.

U području upravne obćine Jakšić posijano je 4 hektolitra žira i 1 hektolitar kestena, osim toga je u samom šumskom vrtu presadjeno:

18.160	omorikovih biljka	i
400	orahovih biljka.	

U šumah područja upravne obćine Pleternica posijano je 32 hl. žira uza to je u godišnje sjećine presadjeno 14500 komada omorikovih i 1000 komada borovih biljka. U ondašnjoj šumskoj bašti nalazi se danas:

13.000	omorikovih
400	javorovih i
10.000	jasenovih biljka.

d) U području šumarije pakračke što se tiče šumskih kultura, napredak je veome slab, čemu je ponajprije uzrok tamošnji živalj, koji se svakom uvadjanju novosti protivi, pak je prema tomu dosada jedino šuma urbar. obć. Grahovljani u predzabranu stavljen.

U ondašnjem šumskom vrtu, osnovanom kod obćinskog ureda u Dragoviću, nalazi se danas do 5000 biljka crnoga bora.

e) U području šumarije daruvarske napreduju šumske kulture na zadovoljstvo. Tečajem g. 1894. presadjeno je u šumi urbar. obćina:

Vrieska	6000
Bastaji	2500

trg Daruvare 2500 omorikovih biljka, uza to nalazi se u tamošnjem šumskom vrtu više hiljada raznih biljkah.

f) Konačno u području šumarije uljaničke stavljen je šuma urbar. obćine Antunovac u predzabranu, ter su u istoj postajale praznine posijane sa žironom.

U obće opaziti je, da sve šumske kulture, bile one naravnim ili umjetnim načinom izvadjane, napreduju veoma dobro u svih obćinskih šumah. U onih pako šumah, gdje se do danas u tom pravcu ništa još preduzelo nije, preduzeti će se te radnje prema potrebi tekom ovoga ljeta odnosno jeseni, što će tim laglje izvedivo biti ostane li pokazavši se veoma povoljni urod žira.

Iz navedenoga moći je razabrati, da je u svemu osnovano osam šumskih vrtova, u kojih se godimice znamenita zaliha od mnogo tisuća raznih šumskih biljka odhranjuje, koje se prema potrebi presadjuju bud u godišnje sjećine, bud na kultivirati se imajuće šumske čistine. — Ta ogromna zaliha nedvojbeno će u skoro nadmašiti vlastitu potrebu, pak će tako dotične obćine prodajom bud susjednim vlastelinstvima, bud inim šumoposjednicima moguće malu, ali ipak njeku korist erpiti moći.

2. Uredjenje šuma. Što se tiče uredjenja šuma urbarskih imovnih obćina napomenuti je, da se u svih šumsko upravnih kotarih radi na predradnjah za buduće gospodarstvo, među koje u glavnom spada reambulacija medja i prosiecanje gospodarstvenih projekta.

Prosiecanje tih gospodarstvenih projekta mjestimice zapinje; jer su urbarijalci s malom iznimkom proti pravljenju istih, nu nadati se je, da će se i te zaprijeke nasoko posve odstraniti, pošto ipak žiteljstvo počima uvidjati, da se to čini samo za njihovu korist.

3. Dohodak šuma. Tokom god. 1894. stegnut je dohodak iz šuma lih na šumsku pašu, zatim šišku i žir; jer veleprodaje glavnog šumskog užitka nije bilo, akoprem je procjena hrastovih debala u 17, urbar. obćina obavljena, ter cijelokupna procjenbena vrijednost sa 202.155 for. 89 novč ustanovljena.

Visokoj kr. zemaljskoj vlasti odobrenja radi podnešeni procjenbeni elaborat bje povraćen sa motivacijom, da se sa prodajom hrastovine — pošto joj je ciena momen-tano pala, do bolje tržnje konjukture pričekati ima.

Urod šiške kao i žira bio je pomenute godine tek mjestimice povoljan. Javnom dražbom tih nuzužitaka postignute su u pojedinih šumsko upravnih kotarih slijedeće novčane svote i to:

1. u šum. kotaru vilićelskom za šišku	39	for. 90	nč.
za žir	453	"	"
2. " " pleterničkom za šišku	159	"	"
" žir	573	"	"
3. " " kutjevačkom za šišku	900	"	"
" žir	—	"	"
4. " " pakračkom za šišku	—	"	"
" žir	—	"	"
5. " " daruvarskom za šišku	162	"	"
" žir	80	"	"
6. " " uljaničkom za šišku	180	"	"
" žir	550	"	"
Ukupno . .	2596	for. 90	nč.

Tečajem minulih godina unišle su znatne svote od prodaja hrašća na veliko. Polovica tih svota porazdijeljena je (izuzev trg. Pakrac i Brekinjska) među pojedine ovlaštenike, dočim je druga polovica kao nepotrošiva šumska glavnica, uložena po visokoj kralj. zemaljskoj vlasti na korist dotičnih urbar. obćina.

Slijediči izkaz neka predoči stanje tih koristonosno ukamačenih nepotrošivih šumskih glavnica :

I z k a z

o stanju nepotrošivih šum. glavnica pripadajući niže navedenim urb. imov. občinam.

Tek. br. kr. kot. oblasti urbarske imovne obćine	Glavnica sastoji						Glavnica je pohranjena odnosno uložena							
	ulož. kao nepotrošiva šum. glavnica		Glavnica		Ukupno		kod kr. zem. blagajne u Zagrebu		kod novčanog zavoda		naziv novčanog zavoda			
	for.	nč.	for.	nč.	for.	nč.	for.	nč.	for.	nč.	for.	nč.		
1 Blacko	198	96	198	96	—	—	198	96	—	—	198	96		
2 Gradač	2793	91	443	91	2350	—	2793	91	2350	—	443	91		
3 Pleternica	900	—	—	—	900	—	900	—	350	—	—	—		
4 Laze	350	—	—	—	350	—	350	—	3692	—	3692	—		
5 Cerovac	3692	—	—	—	—	—	—	—	1042	50	1042	50		
6 Granje	1042	50	—	—	50	—	1042	50	—	—	—	—		
7 Lakušije	3395	—	—	—	3395	—	3395	—	—	—	—	—		
8 Rejsavci	1954	—	—	—	1944	—	1954	—	—	—	—	—		
9 Šumanovci	9922	50	—	—	9922	50	9922	50	—	—	—	—		
10 Trapari i Novoseleti	6083	53	—	—	6083	53	6083	53	—	—	—	—		
11 Gradiste	31813	27	—	—	31813	27	31813	27	—	—	—	—		
12 Poreč	4325	50	—	—	4325	50	4325	50	—	—	—	—		
13 Sibolovac	9515	34	—	—	9515	34	9515	34	—	—	—	—		
14 Stojanović	249	38	—	—	249	38	249	38	—	—	—	—		
15 Grabanje	3640	—	—	—	3640	—	3640	—	—	—	—	—		
16 Sesvete	3940	—	—	—	3940	—	3940	—	—	—	—	—		
17 Pakrac	Pakrac Trg.	9984	21	9984	21	—	—	9984	21	—	—	9984	21	Pakračka štedionica
18 Gaj	4000	—	4000	—	—	—	4000	—	—	—	4000	—	—	kod kr. zem. blag. u Zagrebu I. šted. i pripr. "zad. u Daruvaru
19 Brekinjska	4760	—	—	—	4760	—	4760	—	4760	—	—	—	—	
20 Borki	2484	48	—	—	2484	48	2484	48	2484	48	—	—	—	
21 Višnja	190	85	190	85	—	—	190	85	—	—	190	85	I. šted. i pripr. "zad. u Daruvaru	
Sveukupno	105285	43	14817	93	£0417	£0	106235	43	90417	50	14817	93		

Stanoviti dio kamata tih kamatonosno uloženih i nepotrošivih šumskih glavnica uzteže se za amortizaciju prvobitne glavnice, dočim se ostali dio za šumski porez i administraciju u polugodišnjih obrocih izplaućuje, od čega dotične urbar. obćine ne malu korist imaju.

4. Š um s k o - r e d a r s t v o . Pogledom na ovu točku primjetiti je u prvom redu, da su pojavivši se šumski požari u šumah kotarske šnmarije uljaničke, daruvarske, pakračke i kutjevačke bili veoma neznatni, te nisu nikakve štete nanieli, jer su odmah nakon pojavljenja opaženi i pogašeni.

Veće dimenzije te time i znatne štete naneo je onaj požar, pojavivši se u šumah vlastelinstva daruvarskoga i pakračkoga, pak se pomenuta vlastelinstva nakon preduzeta očevida izhodila popust poreza sa požarom oštećene površine.

Požari ti biti će, da se podmiču iz osvete i to ponajpače s razloga, što se žiteljstvu uzkraćuje šumska paša, pak je vjerojatno, da će taj vandalizam još njeko vrieme trajati, dok žiteljstvo neuvidi, da se silom ništa ne postizava.

Dozvola za krčenje šume te pretvorbu šumskog tla u izvjestnu kulturu podijeljeno je na temelju §. 2. šum. zak. jedino vlastelinstvu Jakšićkom, i iskrčena površina iznosi 60 jutara.

5. Š um s k e š t e t e . Stanje šumskih šteta koncem godine 1894. predočiti će slijedeći izkaz:

I z k a z

o propisu i uplati šumskih šteta godine 1894.

Tek. br.	Kr. kot. oblast	Dužnost						uplaćeno tekom g. 1894.	ostaje na dugu koncem g. 1894.	Opozka			
		zaostatak konec g. 1893.		priраст u g. 1894.		ukupno							
		for.	nč.	for.	nč.	for.	nč.						
1	Požega	3695	04	1618	82	5343	86	1351	61	3992	25		
2	Pakrac	1155	00	1035	84	2190	84	798	63	1392	21		
3	Daruvar	3953	58	2245	95	6199	54	701	48	5498	06		
	Sveukupno	8303	62	4930	61	13734	24	2851	72	10882	52		

Stanje šumskih šteta koncem god. 1894. kod krajiških imovnih obćina spadajućih u područje ove županije je slijedeće:

- a) kod brodske imovne obćine ostaje koncem god. na dugu 31.230 for. 17 nč.
- b) kod gradiške imovne obćine ostaje koncem god. na dugu 28.034 for. 06 nč.
- c) kod II. banske imovne obćine ostaje koncem god. na dugu 5.700 for. 19 nč.
- d) kod križevačke imovne obćine ostaje koncem god. na dugu 38 for. 49 nč.

Ukupno 65.002 for. 91 nč.

Iz predočenih izkaza lahko sn razabire slabo utjerivanje dosudjenih šumskih šteta, što je uzrok, da iste godimice rastu i da pučanstvo bez ikakve bojazne i dalje napada na šume.

Žalostna je i ta činjenica, da naš narod još do danas nije došao do sporazuma, od kolike mu je važnosti i koristi šuma, već s geslom „dok je mene biti će i šume“ nemisleći nebrineći se za potomstvo napada upravo slijevo na iste, bud nesretnom sjekirom bud ugonom marve, a osobito koza, koja je najopasniji nu ipak veoma česti gost u branjevinah.

Proti tom postupanju sa šumama bio bi bez dvojbe dobar i uspješan liek, kada bi na oto pozvane oblasti prigodom presudjivanja a ponajčeđe utjerivanja likvidiranih šumskih šteta, najstrožije mjere preduzele, čemu se je i nadati, jer se odovud na to češće pozivaju.

6. Lugarstvo. Što se lugarstva starog provincijala tiče, opaziti je, da se isto još u povodu nalazi, jer riedki su ti lugari, koji pisati i čitati znadu, a tomu se nije ni čuditi, jer uz tako neznatne plaće nije moguće dobiti valjanih sila, koje bi u svakom pravcu odgovarale propisu zakona i naredaba. — Tomu zlu moglo bi se donjekle doškočiti kreiranjem šumskih čuvanja, jer dok bude svako selo imalo svoga lugara, neće moći o lugarstvu niti govoriti.

Ukraj toga često se događa, da po občinskim poglavarstvima budu namješteni lugari, a da o tom namještenju dotičnom odčinskom šumaru ništa niti poznato nije; nu potrebne su odredbe i u tom pravcu izdane.

7. Doznaka drva. Redovita doznaka ogrjevnog drva obavljena je tečajem mjeseca listopada, studena i prosinca, nu uslijed prevelikog sniega protegla se je u gdjekojih predjelih dapače i na mjesec siječanj, kada je i dovršena.

Doznaka gradjevnog drva obavljena je u smislu obstojećih naredaba ondje, gdje je potreba dokazana bila.

8. Lovstvo. Sva lovišta u području ove županije, koja u smislu lovniog zakona, kao privatna lovišta izlučena nisu, izdana su u zakup, pak nije ništa o tom specijalnog moći reći.

Za ubijenu grabežljivu zvjerad doznačena bijaše po visokoj kr. zem. vladu, odjelu za unutarnje poslove kod odnosnih poreznih ureda „kao nagrada“ svota od 187 fr. 50 nč.

Na koncu još spomenuti je glede šumskog gospodarstva kod kr. i slobodnog grada Požege, da se isto sasmati u skladu sa ustanovami šumskog zakona i obstojećih propisa vodi.

Oglas dražbe.

Interkalarno upraviteljstvo hrv. šuma nadbiskupske stolice zagrebačke obavit će uz sudjelovanje povjerenika kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade i presvetelog nadbiskupa Dra. Jurja Posilovića dne 3. listopada 1895. dražbenu prodaju hrastovih i inih stabala nalazećih se u šumskom srezu „Žutica glavni odsjek V“, kojemu su medje dolje u točki 6. obč. dražbenih uvjeta točno označene.

Šumski srez	Površina šum- ske čestice	Broj			Procijenjena u tehničke svrhe sposobna drvna gromada			za ogrijev spo- sobnih	Procijenjena nov- čana vred- nost	Opatka
		živih hra- stovih	suhih hra- stovih	bresto- vih i inih	živih hra- stovih	suhih hra- stovih	bre- stova i inih			
jutara		stabala			m3			m3	for.	
Žutica gl. odsjek V.	162.58	5832	84	312	22157.5	247.3	991.4	2348.8	202.406	Udaljenost sječe od Siska 21'8 km., od Dugosela 39 km.

202.406 = 18
104

Obći su dražbeni uvjeti sliedeći:

1. Dražba obaviti će se izključivši ustmene ponude jedino primanjem pismenih ponuda (oferta).

2. Dn se ponude uvažiti mogu, potrebno je, da se ove najdulje do 13. rujna 1895. do 11 sati prije podne kod uručenog zaprsnika interkalarnoga upraviteljstva hrv. šuma nadbiskupske stolice zagrebačke u Zagrebu, Vlaška ulica kbr. 75, predaju te valja ujima priložiti 5% procjenbene vrednosti ukupne na prodaji stoeće drvne množine;

3. Svaki ponuditelj imati se u ponudi izrično izjaviti, da su mu dražbeni uvjeti dobro poznati te da ih bez kakova pridržaja prima.

4. Ponude imadu valjano zapečaćene, te na omotu sa sliedećim napisom provijedjene biti: „Ponuda za hrastova i ina stabla, koja interkalarno upraviteljstvo hrv. šuma nadbiskupske stolice zagrebačke dne 13. rujna 1895. na prodaju nudja“.

5. Polovica kupovine imati će se položiti za 14 dana iza ubaviesti ponuditelja o primanju ponude, a ostatak najdulje do 15. studenoga 1895. oboje kod blagajne rečenoga interkalarnoga upraviteljstva.

6. Medje šumskoga sreza „Žutica glavni odsjek V.“ jesu sliedeće:

1. od sjeverne strane: prosjek od potoka Črnca pružajući se preko jarka Lekneno a to do jarka Lekneno.

2. od istočne strane: jarak Lekneno sve do južne točke istog, a odovud uzduž branevjine preko duboke Čreti na potok Čnec;

3. od južne i od zapadne strane: potok Čnec do gore pod 1. spomenutog prosjeka izmedju III i IV glavnog odsjeka.

Sva stabla unutar te sječe pripadaju dostaleu u podpuno vlastništvo.

Pobliže se dražbeni uvjeti mogu uvidjeti kod nadbiskupskoga šumskoga ureda u Zagrebu, Vlaška ulica br. 75., dočim je nadbiskopskomu šumarskomu osoblju u Topolju naloženo, da onima, koji bi se za ovu kupnju interesirali, prodajni objekat na licu mjesta pokažu.

Interkalarno upraviteljstvo hrvatskih šuma nadbiskupske stolice zagrebačke.

U Zagrebu, dne 7. rujna 1895.

O g l a s.

Od strane kr. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove, stavlja se ovim do sveobčega znanja, da će se u smislu ovovladne normativne naredbe od 8. listopada 1886. broj 33.094, i naredbe od 21. svibnja 1890. broj 12.782, viši državni izpit za samostalno vodjenje šumskoga gospodarenja u jesenskom roku 1895. obdržavati dne 21. i sliedećih dana mjeseca listopada 1895.

Odnosne u smislu citirane normativne naredbe pod brojem 33.094 ex 1886. sastavljene i propisno biljegovane molbenice imaju se neposredno upraviti na osobn predsjednika izpitnoga povjerenstva gosp. Mijo Urbanića, kr. zemaljskoga šumarskoga nadzornika I. razreda u Zagrebu, najkasnije do 5. listopada 1895.

Kr. hrv. slav. dalm. zemaljska vlada, odjel za unutarnje poslove.

U Zagrebu, dne 3. rujna 1895.

SADRŽAJ.

	Strana
<i>Provredbena naredba bana kraljevinah Hrvatske, Slavonije i Dalmacije od 15. srpnja 1895. broj 35.633, k zakonu od 22. siječnja 1894., kojim se uređuje šumarsko-tehnička služba kod političke uprave u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji.</i>	387—408
<i>Nješto iz nauke o priroštiju (Nastavak)</i>	409—415
<i>Procjena šumskog ploda.</i> Piše Mijo Radošević. (Nastavak)	416—422
<i>Listak Osobne viesti:</i> Imenovanje.	422
Šumarsko i gospodarsko knjižtvo:	422
Sa drvarskog tržišta: Promet šumskih proizvoda. — Dražbena prodaja u Vinkovcima	422—423
Različite viesti: Zemaljsko društvo činovnika, proizvoditelja drva i drvotržaca u Budimpešti	423—424
Viesti zemaljskog izložbenog odbora. (Nastavak)	424—425
Sitnice: Praktično mjerjenje stabala. — Odjeća od drveta. — Propala šuma u Turskoj. — Neprijatelji riba. — Šume i šumska uprava u području županije požežke.	425—432
Oglas dražbe:	432—433
Oglas	433

